

Tema 2. Evolució del sistema polític a la Xina contemporània	2
a. La Xina fins a 1949 i la revolució comunista.	4
b. Els fonaments de la República Popular de la Xina	17
c. El pensament polític de Mao.	25
d. Els anys post-reforma i les Xines de Deng, Jiang i Hu.	36
 Bibliografia	 45

En el primer tema del curs hem vist com diferents teòrics observen la realitat política xinesa i com, l'èmfasi que posen en un aspecte o un altre de la realitat, condiciona el seu relat. Un condicionant important en la construcció de les narratives sobre la política a la Xina actual és la manera com s'explica—i com s'entén—la història xinesa. En aquest segon tema em proposo fer un repàs a alguns dels esdeveniments en la història política de la Xina recent, abans de poder entrar a analitzar el pensament polític dels líders de les quatre generacions de dirigents del Partit Comunista Xinès (PCX) que hi ha hagut al poder. És una revisió, objectiva, però amb l'acceptació prèvia que qualsevol relat històric és subjectiu. La inclusió d'uns fets i l'exclusió d'altres, així com les connexions internes entre esdeveniments i processos, són necessàriament fruit d'una tria subjectiva.

Fixem-nos en el raonament que Christiansen i Rai (1996: 27-31) fan al voltant d'un dels conceptes centrals de la història xinesa, 'obertura', un procés que aquests autors entenen en dues direccions. Quan al segle XIX la Xina s'obre al món rep un fort impacte ideològic i conceptual, però també deixa petja sobre uns països que fins aleshores ignoraven en gran mesura la realitat cultural xinesa. Se n'han estudiat les causes i també les conseqüències. A més, en un intent d'anar més enllà, s'hi ha vist, en certa mesura, paral·lelismes amb l'obertura que es produeix als anys 80 del segle XX,

“The latter [l'obertura del segle XX] took place with a strong, self-confident, powerful Chinese state at the helm, while the former led to significant erosion of Chinese sovereignty.” (Christiansen & Rai 1996: 28)

El fet és que, en el procés de modernització que s'inicia a la Xina finals del XIX hi conflueixen un ventall d'influències: la tradició clàssica de govern i de pensament (el Confucianisme); la visió del món de l'època imperial (la Xina com el país del mig); les idees 'importades' de liberalisme, marxisme i nacionalisme modern, totes passades pel tamís del pensament xinès, i també els principis del capitalisme. En el fons, com tants d'altres pobles i nacions,

“China in the historical context is a China that has experimented with the new, but has remained conscious of its past; it has 'opened up' to the outside, while retaining a sense of its traditions and its place in the world” (Christiansen & Rai 1996: 27)

El passat en el qual la Xina s'ha emmirallat, i també els qui han estudiat la Xina des de fora, dóna un gran valor a la tradició confuciana i al pes que aquesta ha tingut sobre l'evolució política. Una tradició que emfasitza l'ordre jeràrquic, basat en les 5 relacions: governant i súbdits, pare i fill, marit i muller, germà gran i germà petit, i amic i amic. En aquest esquema social el procés educatiu i de socialització es basava més aviat en l'exemple personal que no en la imposició de la llei. I, malgrat que la tradició confuciana és indubtablement influent en la història xinesa, no l'hem d'entendre, ens

adverteixen Christiansen i Rai (1996: 30) com un principi inalterable i acceptat sense subversió.

L'obertura de la Xina al segle XIX es produeix en ple apogeu imperialista i capitalista a Europa. La trobada entre els europeus i els xinesos, molt sovint reduïda a la idea essencialista de l'oposició entre modernitat i tradició, és força més complexa. Si bé és cert que d'una banda hi havia xinesos que eren favorables a la modernització de la Xina (en l'economia i la defensa) tot basant-se en els elements que arribaven de fora. També hi havia qui volia mirar enfora, principalment, per trobar noves idees que permetessin reorganitzar l'Estat, en quasi fallida al segle XIX. I, a més, n'hi havia que volien combinar els dos elements.

“The cultural claims of the Chinese State, its history, and its political institutions have also fed into the construction of China, created by the West and inscribed into its own imagination, that first validated and then challenged they myth of the Middle Kingdom” (Christiansen & Rai 1996: 31).

L'arribada dels estrangers a la Xina es produeix a través de les províncies costaneres del sud i és la imatge d'aquestes ciutats la que s'emporten els europeus, és d'aquesta tradició, que ignorava en gran mesura les diferències—les tensions—entre el món urbà i el rural, que s'ha construït la imatge de la Xina de finals del segle XIX. Són elements que contribueixen a la formació del discurs 'orientalista', l'exotització com a eina de justificació de la subversió, del qual Edward Said ens prevenia a *Orientalism* (1979).

La visió de Christiansen i Rai és un relat crític de l'obertura forçada de la Xina. Un que relativitza el determinisme històric que pressuposen les teories culturalistes, les que diuen que la tradició cultural xinesa és única, i que això dóna peu a un model polític present que serà únic. I, en aquesta introducció a la història política de la Xina també mirarem d'adoptar una perspectiva similarment crítica. Cal entendre el passat per comprendre el present però sense convertir-se en presa dels processos històrics.

Les qüestions a les quals miraré de respondre són,

- **Què caracteritza el període imperial xinès? Quines són les bases 'tradicionals' de la cultura política xinesa?**
- **Quins factors porten a la caiguda de la dinastia Qing a principis del segle XX? És l'arribada de les potències europees el desencadenant?**
- **Quina és l'herència política del debat ideològic de l'època republicana xinesa?**
- **Com s'arriba a la formació del PCX i quin és el camí que segueix Mao Zedong fins a instaurat la República Popular de la Xina (RPX)?**

- Quina és l'herència intel·lectual de les grans figures polítiques de la Xina contemporània?

a. La Xina fins a 1949 i la revolució comunista.

En la primera part del curs ja he explicat que el concepte 'democràcia' no existia a la Xina abans del segle XIX. Cabestan (1994: 10) recorda que tampoc no existia el concepte 'política' (*zhengzhi* 政治) que també és importat des del Japó. En matèria d'estructures de govern, la Xina té una tradició molt diferent a la nostra herència greco-llatina. En la cultura política tradicional, dues institucions s'erigeixen al centre del sistema: l'emperador i els buròcrates, que dominen un sistema marcat per les idees del confucianisme—de les quals ja n'hem parlat—i amb una considerable descentralització del poder. L'**emperador**, que tenia el poder absolut (però no arbitrari), governava ja que posseïa un 'mandat celestial' (天明 *tianming*). Això li suposava l'obligació de a mantenir l'equilibri entre l'ordre natural i el social a través de l'exercici de funcions religioses, rituals i polítiques. La seva legitimitat requeia en el bon govern, la qual cosa pressuposava que un mal governant havia de ser substituït a través d'un procés de 'revolució' o *geming* (革命). Aquestes revoltes, al llarg de la història, havien tingut l'arrel o en el camp, o en qüestions lligades a la religió o en insurreccions militars. Després de cada insurrecció es tornava a activar el 'cicle dinàstic'.

“A dynasty is set up by a moral man in order to rectify existing evils. The ruler basically rules through presenting an example of virtue to be emulated by his people, and the person who is best qualified to rule is he who is most moral. The first few emperors will fit this example, working very hard. After that, decline will begin to occur: Emperor will become more pleasure loving and less virtuous. A restoration, or midcourse correction, is possible. Eventually, however, the moral quality of the rules will decline again, and the dynasty will deteriorate still further. (...) Those who are unjustly ruled will raise rebellions, and when the quality of the emperor is poor enough, one of them—presumably through a rebellion lead by the most moral man—will succeed. Its leader will found a new dynasty.” (Dreyer 2009: 27)

“While dynastic changes were effected through rebellion or invasion, the form and substance of government remained essentially unchanged. Each new emperor accepted the Confucian ideology, claiming the mandate of heaven for himself by virtue of success. He governed the empire through an established bureaucratic machinery administered by career officials” (Wang 2002: 7)

En aquest sistema, ocupen una posició dominant els **buròcrates** (els mandarins) que constitueixen l'administració civil més antiga que es coneix. Eren els encarregats de la gestió del país, en una estructura jeràrquica, amb clares divisions entre ministeris i amb una vella divisió territorial. Des del segle X els buròcrates havien estat reclutats a partir d'exàmens centrats en el coneixement dels clàssics. El prestigi que els donava el càrrec els permetia amassar petites fortunes, eren com una petita classe privilegiada. Es calcula que al final del règim dinàstic hi havia uns 40.000 funcionaris, una ínfima part dels 400

milions d'habitants. L'organització de la burocràcia s'estenia fins a l'**àmbit local** on existia un relatiu grau d'independència respecte el poder central. En aquest espai era imprescindible la cooperació dels buròcrates amb les petites estructures de poder, i les relacions entre el poder 'oficial' i 'l'informal' són claus per entendre les dinàmiques polítiques.

L'última dinastia xinesa és d'origen manxú (no pertanyien a l'ètnia majoritària, els han); són **els Qing** 清朝 (1644-1912), una dinastia, per tant, 'estrangera'. En el moment àlgid dels Qing les fronteres de la Xina s'estenien a Mongòlia, Xinjiang, el Tibet, i parts de la Rússia oriental, com mostra el Mapa 1. És sota el mandat de l'emperador Qianglong, a mitjans del segle XVIII, que mostra la màxima esplendor el 'sistema de tributs', segons el qual els diferents pobles veïns havien de proveir l'emperador de regals i, en la seva presència, fer el ritual *ketou* o *kotou* (磕头 o 叩头), l'expressió de màxim respecte: agenollar-se fins a tocar el terra amb el cap (Schoppa 2010: 39). Des de la seva arribada al poder els manxús van mantenir els elements centrals del sistema polític que acabo de descriure, així com els exàmens per a l'administració. Malgrat la fascinació que despertava a l'època per l'eficiència del 'despotisme il·lustrat', el cicle dinàstic dels Qing ve marcat per múltiples crisis, sobretot al segle XIX. Unes crisi que acabaran portant la fi de 'l'antic règim'.

Mapa 1. Les fronteres durant el mandat de Qianglong

Font: <http://www.learn.columbia.edu/nanxuntu/start.html>

És important recordar que allò que fa caure els Qing és una combinació de problemes econòmics, socials i polítics, accelerats amb el contacte traumàtic amb les potències imperialistes europees, la primera de les quals, la britànica.

L'economia dels Qing era, essencialment, agrària. L'organització de la terra no tenia res a veure amb l'estructura feudal europea; molts dels camperols xinesos eren propietaris de les terres que conreaven. El marge de benefici de la pagesia, que ja des dels segles XV-XVI, havia començat a entrar en un incipient mercat agrícola, era no obstant reduït. S'havia anat desenvolupant gràcies a una llarga tradició comercial, a través de les artèries fluvials naturals (riu Iangtsé, riu Groc), o artificials (el Gran Canal), i un sistema de gremis força desenvolupat. No era, al camp, un economia de pura subsistència, però tampoc de grans fortunes. Durant els primers anys dels Qing, la població xinesa creix de forma considerable—fruit d'una prosperitat evident—multiplicant-se per cinc en tres-cents anys. D'uns 65-80 milions el 1400, s'arriba als 400 a mitjans del segle XIX (Christiansen & Rai 1996: 33). Aquest augment poblacional afegeix, però, una considerable pressió demogràfica.

L'imperi Qing comença a ser incapaç de fer front als canvis econòmics i a les conseqüències de l'obertura forçada de la Xina a través dels ports comercials al sud, com a Canton. Això s'afegirà a la debilitat de les estructures d'Estat, per acabar portant al seguit de derrotes militars (internes i externes) que marcaran els últims anys de la dinastia. Una d'aquestes derrotes és la de la primera Guerra de l'Opi (1839-1842), on la Xina s'enfronta a l'Imperi Britànic pel comerç de l'opi.

“Prior to the British discovery of opium as a lucrative trade item, the Europeans, particularly the British, had an unfavorable balance of trade with China; the Chinese acquired little from the “inferior” West, but exported large quantities of tea, art object, and porcelain to the West. (...) The importation of opium from British India turned around the Sino-British trade balance in favor of the British. Worse still, not only were the Chinese now in a terrible trade deficit situation, but opium addiction had become a serious national health problem” (Wang 2002: 5)

L'intent d'aturar el comerç de la droga, acaba amb la derrota de la Xina i la imposició del **Tractat de Nanquin** el 24 d'agost de 1842, que incloïa la cessió de Hong Kong a mans britàniques. Al Tractat de Nanquin en van seguir molts d'altres, que en el seu conjunt coneixem com els Tractats desiguals (不平等条约). Christiansen i Rai (1996: 35), resumeixen les diferents clàusules que van incloure aquests tractats:

- L'extraterritorialitat, que concedia la jurisdicció sobre els estrangers residents a la Xina als països d'origen.
- L'obertura de nous ports de comerç (a la costa i a les ribes dels rius), amb independència fiscal per a les empreses manufactureres estrangeres.
- La concessió del principi de la 'nació més afavorida'.
- El permís per enviar missioners estrangers a qualsevol racó de la Xina.
- L'obligació de pagar indemnitzacions al final dels conflictes armats.
- La incapacitat d'ajustar els preus dels aranzels o d'apujar certs impostos.

El 1894 esclata la primera guerra sinojaponesa, al final de la qual els japonesos imposen el Tractat de Shimonoseki—imposant allò que, precisament ells, havien patit a mans de

les potències estrangeres. És un tractat que acaba per agreujar tots els greuges. El sentiment antiestranger, reduït a l'eslògan 'Recolzar als Qing, destruir als estrangers' (扶清灭洋 *fuqing meyang*), s'expressa finalment en la rebel·lió dels Bòxers (1898-1901), que també portarà una derrota per als Qing. En aquest de conseqüències nefastes, amb una suma inassolible d'indemnització als vuit països als quals la Xina havia declarat la guerra, en decidir donar suport al Bòxers.

L'arribada de les potències estrangeres, en qualsevol cas, no fa més que accelerar una decadència anunciada: el mandat diví dels manxús s'havia esgotat molt abans del 1912, quan perden definitivament el poder. Els Qing eren incapaços, a mitjans del segle XIX, d'imposar una fiscalitat al territori que permetés superar l'enorme dèficit de l'administració. Això els va portar, a perilloses aliances amb els millors postors, i conseqüentment a l'aixecament popular en revoltes com les dels **Taiping** (1850-1864),¹ la dels Nian (1851-1868), la dels Dungan (1862-1877). La majoria d'aquestes rebel·lions partien de la profundíssima pobresa en què viva sotmesa part de la població. La inestabilitat social d'aquestes rebel·lions i de les fronteres posa una enorme pressió sobre l'exèrcit Qing, que no farà més que augmentar la bancarrota estatal.

La resposta als símptomes de decadència es veuen en els múltiples intents reformistes durant tota la segona meitat del segle XIX. Uns intents reformistes lligats al debat intel·lectual al voltant de la qüestió de què era allò que s'havia de prendre prestat de les potències estrangeres, si bé només les tècniques ('la pràctica') o bé també el pensament ('l'essència'). Un debat sovint resumit en la màxima "El coneixement xinès per a l'essència, el coneixement Occidental per a la pràctica" (中学为体,西学为用 o, sovint, simplement 体用 *tiyong*). En el debat intel·lectual i reformista destaquen personatges com Kang Youwei (康有为) i Liang Qichao (梁启超), les idees dels quals formen els substrat de la **Reforma dels Cent Dies** de 1898 (戊戌变法 *Wuxu bianfa* o 百日维新 *Bairi weixin*) que mirava de corregir el debilitament del sistema imperial. Kang feia una relectura del confucianisme que li servia per proposar canvis profunds en el sistema. Entre els canvis que, finalment, l'emperador Guangxu va fer portar a la pràctica hi va haver la reforma del sistema d'exàmens per a l'administració o la creació d'un nou model educatiu, inclosa l'obertura d'una universitat on s'estudiaven idees vingudes de l'estranger. La reforma—que no era la primera que s'intentava durant els Qing—acaba amb un cop d'Estat dels sectors conservadors, la qual cosa no li hauria de restar transcendència

“Despite this failure, the reforms and their ideological base were important in China's political development. Kang's call for institutions undergirded by and infused with Western ideas began to stimulate, as nothing had before, and interest in Western things beyond guns and ships” (Schoppa 2010: 43).

¹ La dels Taiping (太平) és la més gran rebel·lió de la història, amb 20 milions de morts. Sorgeix del desig utòpic d'un líder visionari (Hong Xiuquan) d'instaurar un nou règim basat en una visió heterodoxa del Cristianisme (Schoppa 2010: 40).

En els anys immediatament posteriors a les reformes de 1898 la majoria de sectors de la societat tenien motius per a estar profundament descontents amb els Qing. Els industrials xinesos se sentien desprotegits davant dels estrangers i les seves demandes d'ajudes econòmiques topaven amb la bancarrota de l'administració. Els comerciants es trobaven que havien de pagar impostos més elevats que els seus rivals els estrangers. Els camperols se sentien cada cop més sotmesos a les voluntats dels amos de la terra i veïen com les importants obres d'irrigació que els havien ajudat a ser més productius eren deixades. Els militars més joves volien una reforma de l'exèrcit, a la qual s'hi oposaven els vells guardes manxús. I els nous grups socials, com els joves estudiants urbans, sentien cada cop menys empatia cap al règim (Christiansen & Rai 1996: 38). En aquest context de insatisfacció generalitzada el moviment de canvi va tenir dos blancs: la lluita contra les forces imperialistes (estrangeres)—com ja he explicat—i la lluita per fer caure els manxús (que, de fet, també eren estrangers). Els primers anys del segle XX estan marcats per un fervor nacionalista.

L'estiu de 1905, l'emperadriu vídua Cixi aboleix el sistema d'exàmens que havia perdurat des dels temps de la dinastia Sui (589-618). És, diu Schoppa (2010: 45), el més gran dels canvis que havia conegut la Xina fins aleshores. Obre les portes a una reforma completa del sistema d'organització de l'Estat i dona el tret de sortida d'altres reformes, com la creació d'un exèrcit modern, organitzat per un vell col·laborador dels Qing, Yuan Shikai (袁世凱), o la implantació d'un sistema constitucional, com el que es podia veure al Japó de l'època, el model al qual s'aspirava.² Es dota la Xina d'un calendari constitucional que ha de portar a l'elecció, entre 1909 i 1913, d'assemblees legislatives locals i provincials. El procés hauria de culminar l'any 1917, però abans mor Cixi (1908) i, el 1911 es posa fi a l'època imperial amb l'abdicació de l'últim emperador xinès.

Aglutinant el sentiment de desafecció apareix una figura pragmàtica i ambigua, el **doctor Sun Yat-sen** (孫中山), personatge clau en la història moderna de Xina i que, avui en dia, és tant venerat al continent com ho és a Taiwan. Perseguit a la Xina dels Qing, Sun va operar sobretot des de l'estranger, tant al Japó, com a Hawaii. L'any 1895, des de la capital japonesa va fundar l'influent Societat per a la Regeneració de la Xina (兴中会 *Xingzhonghui*), que s'inspirava en la Reforma dels Cent Dies, i que pretenia fer fora els manxús i instaurar una república a la Xina. En un primer moment, els seus seguidors a la Societat per a la Regeneració van intentar aixecar-se militarment per fer-se amb el control de Canton, en no aconseguir-ho, Sun va marxar al Japó on va fundar la Lliga Unida (中国同盟会 *Tongmenhui*). Els seus integrants es van encarregar d'agitar la revolució amb accions subversives (fins a una desena, la majoria infructuoses) que van accelerar, el 1911, el procés de col·lapse de la dinastia.

Aquest procés de transició cap a la República no es podria entendre, però, sense la figura de **Yuan Shikai**, un dels governadors més poderosos durant les acaballes de la

² El Japó havia guanyat l'any 1905 la Rússia tsarista i havia confirmat, a ulls xinesos, la supremacia del sistema monàrquic constitucional per damunt del sistema monàrquic autocràtic.

dinastia Qing. S'oposava a qualsevol intent de reforma i, per això, quan Sun Yat-sen van instaurar un govern provisional a Nanquin, Yuan va enviar-hi soldats a derrotar-lo. Però, enlloc d'una derrota revolucionària, en va sortir un acord segons el qual Yuan intervingria per a una eventual abdicació del darrer emperador Qing a canvi de convertir-se en el primer president de la Xina republicana el 12 de febrer de 1912. Per primera vegada s'instaura estructures d'estat importades de l'estranger i se celebren unes eleccions per a la composició de l'Assemblea Nacional. Serà una experiència breu, perquè Yuan—desconfiat de les estructures republicanes—acabarà usurpant el poder el 1915. Abans d'arribar a investir-se emperador, Yuan mor sobtadament el 1916.

L'intent revolucionari de 1911 fracassa, diuen Christiansen i Rai (1996: 41) per diversos motius:

- No aconsegueixen cohesionar una proposta alternativa a la figura de l'emperador. Homes com Liang Qichao—de qui havíem parlat durant la Reforma dels Cent Dies—creien que sense una monarquia el país cauria en el caos.
- No hi havia una base social (la burgesia era molt dèbil, els terratinents massa desacreditats per la corrupció i l'exèrcit massa dividit) que donés suport humà a la reforma.
- El Dr. Sun, més enllà de les seves grans idees polítiques, no tenia un programa de govern clar que transformés la teoria política en pràctica.

Amb tot, si hi ha un veritable llegat polític del procés és el trencament definitiu amb els règims dinàstics i el sistema imperial/monàrquic.

Després de la mort el 1916 de Yuan Shikai el país cau en una fase de foscor, dominat pels 'senyors de la guerra' que s'allarga fins, ben bé, els anys 30. La manca d'una autoritat central dóna peu a l'aparició de múltiples senyors de la guerra, la majoria dels quals eren antics oficials sotes les ordres de Yuan i que aprofiten el buit de poder per apropiarse de parts del territori des d'on organitzen exèrcits formats per camperols (Wang 2002: 11) amb un objectiu clar,

“The goal of each warlord was to take control of Beijing and its government institutions in order to be recognized as president of the Republic. Governmental institutions in the 1920s became pawns in the warlords' struggles. The concerns of civilian politicians and bureaucrats focused increasingly on keeping their positions and maintaining their own political power, frequently cultivating connections with warlords. In this context, corruption tended to become a crucial dynamic and often decided policies and elections.” (Schoppa 2010: 47)

És, per tant, la inoperància de les institucions polítiques posteriors a la caiguda del Qing allò que dóna lloc a l'època de caos que impera a la Xina immediatament posterior als Qing. Entre 1916 i 1926, la Xina va tenir mitja dotzena de presidents i una vintena de governs diferents.

La foscor del període que dominen els senyors de la guerra, diu Cabestan (1994: 15), no impedeix que a la Xina segueixin arribant—com havien fet tot el segle anterior—idees des d'Europa i els Estats Units (darwinisme social, liberalisme, marxisme, anarquisme...). Sorgeixen moviments com el de la **Nova Cultura** (新文化运动 *Xin Wenhua Yundong*), que emfasitzava la importància de fer les noves idees accessibles a la gent (a través de la reforma del xinès escrit, per exemple), d'estudiar críticament allò que venia de l'estranger, així com la història xinesa, amb l'objectiu de regenerar la cultura xinesa. Al vell mig del moviment hi havia la revista *Juventut* (新青年 *Xin Qingnian*), on van escriure personatges tant rellevants per a la història xinesa com Lu Xun (鲁迅) o i també la Tongwen Guan (同文館), escola de llengües i estudis estrangers. Per allà hi van passar homes com Chen Duxiu (陈独秀), un dels primers integrants del PCX.

En aquest brou d'idees és on es cou el **Moviment del 4 de maig de 1919** (五四运动 *Wusi Yundong*), un moviment de renovació ideològica, que brota en forma de protesta contra l'ocupació japonesa de Shandong, conseqüència del Tractat de Versalles. És un moviment urbà, que començà amb una manifestació d'estudiants pel centre de Pequín, però que va expandir-se molt més enllà i es va allargar, ben bé, una dècada. Als intel·lectuals s'hi van sumar comerciants i obrers. La irrupció del Moviment del 4 de maig destrona definitivament el confucianisme com a corrent de pensament dominant i introdueix un grapat d'idees foranes. Confirma el fervent sentiment antiimperialista—i en conseqüència el creixent nacionalisme—i contribueix a gestació d'un sistema polític modern.³ Per molts xinesos, diu Schoppa (2010: 49), la qüestió més urgent que apareix després de 1919 és com trobar el camí més ràpid per arribar a construir una nació poderosa per a superar la desunió i la humiliació del contacte amb les potències estrangeres. Dos partits es disputaran el lideratge del procés. D'una banda hi haurà el **Partit Nacionalista** (国民党 *Guomindang* o KMT), restaurat el 1919 per Sun Yat-sen, després d'haver estat prohibit uns anys abans per Yuan Shikai. De l'altra, el **Partit Comunista Xinès** (中国共产党 *Zhongguo Gongchandang* o PCX), creat el juliol de 1921 a Xangai. Chen Duxiu, de qui he parlat més amunt, va ser el primer secretari general.

Fins l'any 1927, el KMT i el PCX comparteixen un objectiu polític: acabar amb la desunió i una visió de com fer-ho, a través de la força militar. En el moment de la seva fundació el nombre d'integrants del PCX era molt baix, no arribava a la seixantena.⁴ És per això que els agents del Komintern (Internacional Comunista) que havien contribuït en l'establiment del partit a Xangai van acostar-se a Sun Yat-sen per a proposar-li la creació d'un Front Unit en contra dels 'senyors de la guerra'. Exerceix de mediador en aquest procés l'agent Mikhaïl Borodin que juga un paper clau en la creació de l'exèrcit del KMT, l'Exèrcit Nacional Revolucionari, sorgit de l'Acadèmia Militar de Huangpu (Guangzhou). El comandant en cap de les tropes nacionalistes és un jove general,

³ Entre els llegats del moviment, recorden Christiansen i Rai (1996: 46) hi ha l'activa participació de les dones, a les quals Mao Zedong apel·larà en els anys de la fundació del PCX.

⁴ El 1925 els afiliats eren uns 10.000 i, el 1927, s'acostaven als 60.000.

Chiang Kai-shek.⁵ On Borodin no va deixar petja és en el marc ideològic del KMT, fixat al voltant del gran llegat intel·lectual de Sun Yat-sen, els ‘tres principis del poble’ (三民主義 *Sanmin Zhuyi*): el nacionalisme (eliminar els senyors de la guerra i les potències imperials), la democràcia (que hauria d’arribar després d’un període de tutela) i el benestar del poble (que passava per una socialització de la terra).

Sun mor l’any 1925 de càncer i la seva mort fractura el KMT, que ja feia anys que patia tensions entre els sectors ‘esquerrans’ que volien acostar-se cap cop més al PCX, i els ‘dretans’ que creien que els soviètics tenien massa influència sobre els afers interns del partit i del país. La fractura entre els nacionalistes trenca el primer Front Unit i Chiang decideix l’any 1926 emprendre una expedició cap al Nord—els nacionalistes tenien el seu feu al sud del país—en una campanya militar per acabar amb la desunió del país. Va ser una campanya per la unió del territori—que culmina amb l’arribada de Chiang a Pequín el 1928—però també de vertadera tensió amb el PCX i els sectors més d’esquerres dins el propi bàndol nacionalista. En el camí fins a la capital del nord, el nou líder del KMT s’atura en una violenta campanya contra els comunistes a Xangai el 1927, en l’anomenat **incident del 12 d’abril** (四·一二事件) o, més gràficament, la massacre de Xangai.

El mateix any 1927 Chiang declara Nanquín com a capital de la República de la Xina, i canvia el nom de Pequín (la ‘capital del nord’) pel de Beiping (北平), o la ‘pau del nord’. El règim que s’estableix a Naquín va ser modern econòmicament però molt conservador políticament (Cabestan 1994: 17). Garantida—més o menys—la victòria sobre els senyors de la guerra, el KMT emprèn el camí institucional marcat per Sun Yat-sen, que creia que a la Xina seria necessari un mètode gradual de democratització. Havia de començar amb un govern militar, seguit per la tutela política del KMT i, finalment, per la creació d’un govern constitucional. La tutela s’allargarà fins l’any 1936, data d’aprovació d’una primera Constitució de vida curta, perquè un any més tard, el 1937, l’esclat de la segona guerra sinojaponesa farà aplaçar l’entrada en funcionament de les institucions constitucionals. Quan finalment comencen a funcionar l’any 1947—enmig de la Guerra Civil amb els comunistes—es celebren eleccions per a l’Assemblea Nacional, tot i que, donades les circumstàncies, van ser un exercici democràtic poc afortunat. El que sí opera des d’un primer moment són els cinc poders o consells (*yuan*), que actuen per separat i controlant-se mútuament

- El yuan legislatiu, votava les lleis i els pressupostos.
- El yuan executiu, estava format per múltiples ministeris i comissions.
- El yuan judicial, era la màxima instància judicial.
- El yuan d’exàmens, s’encarregava del reclutament de funcionaris.
- El yuan de control, es feia responsable de la supervisió de l’administració.

La República nacionalista de Chiang topa amb múltiples complicacions. Els senyors de la guerra contra els quals havia lluitat no desapareixen després de 1928 i encara

⁵ En *pinyin* el seu nom seria Jiang Jieshi (蔣介石), però la tradició històrica catalana el reté sota el nom de Chiang Kai-shek.

oposaran resistència en quatre guerres fins el 1930. Dins el partit, les divisions que s'havien expressat abans de l'expedició cap al nord tornen a aparèixer. I això se li haurà de sumar la invasió japonesa el 1937. En sis anys, entre el 1928 i el 1934, Chiang es va trobar en un 60% del temps en una guerra o en un estat de quasi guerra (Schoppa 2010: 52).

La més gran de les pedres a la sabata de Chiang va ser el PCX, que s'havia marcat com a màxim rival el règim nacionalista del KMT. Just després que la massacre de Xangai, Mao lidera un replegament comunista a les zones rurals. És en aquest període, que s'allarga ben bé una dècada, que Mao Zedong comença a enfortir el seu discurs en relació al caràcter revolucionari dels camperols i quan aconsegueix aglutinar bona part del poder dins el partit. Si fins el 1927 el PCX era un partit que s'adcrivia fidelment a l'ortodòxia del marxisme, és a partir del replegament al camp que comença a desviar-se'n per prendre un camí de 'sinització' de l'ortodòxia. Això vol dir que algunes de les idees centrals del discurs de Marx i Engels són substituïdes per un discurs propi xinès. Amb la retirada a les zones rurals els líders del PCX exiliats a Moscou, com Li Lisan i Wang Ming—defensor de l'ortodòxia del marxisme-leninisme—, comencen a perdre poder real, tot i que, sobre el paper, seguien marcant la línia ideològica del partit. A Xangai seguirà havent-hi una seu del PCX d'amagat. Marx havia deixat clar que la revolució començaria del proletariat urbà i, d'aquí, que tingués sentit mantenir, encara aleshores, els peus a la ciutat malgrat la persecució a la qual s'havia sotmès als comunistes.

Mao i una part d'integrants del PCX s'instal·len primer a una zona fronterera entre Hunan i Jiangxi, a les muntanyes de Jianggan (井冈山). Sota el comandament de Zhu De i del propi Mao agafa força l'Exèrcit Roig (红军 *hongjun* o ER), que havia estat fundat el 1927. Comença a treballar-se en les estratègies militars de guerrilla, que seran les que anys més tard donaran la victòria al PCX contra el KMT. Des de Jianggan Shan, els comunistes es traslladen—uns anys més tard—més cap al sud, a la frontera entre Jiangxi i Fujian. Allà, el 1931 es posa en funcionament el Soviet de Jiangxi o la República Soviètica Xinesa (中华苏维埃共和国), a través de la qual el PCX començarà a experimentar amb les estructures d'estat i els mètodes de govern que més endavant mirarà d'aplicar a tot el país. Es crea la primera Constitució provisional i s'implanta una reforma agrària, marcada per una divisió social de classes. Mao comença a veure clar que, en el context xinès, la revolució difícilment començarà a les ciutats com parlaven Marx i Engels. Amb un 85% de la població al món rural, la revolució hauria de ser camperola. Aquesta no era la perspectiva que compartien tots els integrants del PCX que, als anys trenta, era una formació diversa i pluricèfala. Durant els anys del Soviet de Jiangxi l'ER arribarà als 90.000 homes i la població als 3 milions de persones.

Chiang, entre 1930 i 1934, llença cinc campanyes per a l'extermini del Soviet de Jiangxi. Quan, en el quart intent, els comunistes són encerclats per l'exèrcit nacionalista, es veuen obligats a marxar i emprendre el camí cap al nord fins a Yan'an, a la província de Shaanxi. És l'anomenada **Llarga Marxa** (长征 *chang zheng*) una fugida de 370 dies,

de milers i milers de quilòmetres, que iniciaran 86.000 comunistes però que només acabaran 8.000. És a dir en el camí de fugida de les tropes del KMT el PCX per el 90% dels seus efectius.

“Once the marchers reached Yan’an, Mao admitted that the Long March and what led to it were a worse defeat than the White Terror [els fets de Xangai] in the late 1920s. But in orthodox party history the Long March is treated as a great victory. (...) For the survivors it was a story of triumph over superhuman odds, and it produced among the survivors, especially Mao himself, a sense of mission and destiny.” (Schoppa 2010: 54).

Quan el PCX s’instal·la a Yan’an, la direcció del PCX queda completament desconnectada dels líders a Moscou i Mao ha aconseguit imposar, pràcticament sense oposició, el seu lideratge. Des d’un punt de vista institucional ho fa el 1935, durant la conferència de Zunyi (遵义会议). A això hi cabria afegir el suport que rep, l’any 1938, quan Josef Stalin—líder del Komintern—li dóna el suport per a ser el líder del PCX. Durant l’expedició Mao aconsegueix, també, imposar la seva estratègia de lluita de guerrilles i pren el control de la Comissió Militar, que presidirà fins a la seva mort el 1976. Yan’an es converteix en la base d’operacions del comunisme a la Xina fins a la victòria davant el KMT el 1949.

Dels molts fronts que Chiang Kai-shek tenia oberts, el front comunista semblava la seva gran preocupació. Quan l’any 1931 els japonesos s’annexionen Manxúria—al nord-est de la Xina—Chiang opta per no iniciar una guerra contra els japonesos, perquè considera que l’amenaça real és la que se li planteja amb el PCX. El continuats avenços territorials dels japonesos encenen, però, una població cada cop menys tolerant amb la poca eficiència del líder nacionalista. Com ja havia fet als anys 20, en l’època dels senyors de la guerra, la Unió Soviètica, a través del Komintern, demana al PCX que negociï un segon Front Unit amb el KMT, en aquest cas per derrotar els japonesos que, tot just acabaven de firmar precisament un pacte Anti-Komintern amb Alemanya. Chiang no n’és en absolut partidari, però el 1936, després de ser segrestat per un dels seus generals, partidari de l’acord, acabava acceptant el pacte, com a mínim sobre el paper.⁶

El viratge que dóna el PCX a partir de 1937 confirma el pragmatisme polític de Mao i enceta l’última fase en la història del partit, abans de la victòria de 1949. Si en un primer moment el PCX va caracteritzar-se per l’ortodòxia marxista-leninista, per després emprendre la primera desviació en els anys de la reclusió al camp, ara Mao aixeca la bandera del nacionalisme. El PCX aconsegueix sortir del conflicte amb els Japó, havent despertat un sentiment patriòtic. A la fi de la guerra l’any 1945—que acaba amb la derrota dels japonesos, no per mèrit xinès, sinó per l’actuació dels Estats Units amb el llançament de les bombes atòmiques—el PCX tenia 1,2 milions de militants (en tenia 40.000 el 1937), tenia un exèrcit de 910.000 homes (92.000, l’any 1937) i

⁶ Al segrest és habitual referir-s’hi com l’incident de Xi’an, per la ciutat on va ser segrestat Chiang.

controlava una zona de 96 milions d'habitants (1,5 milions). En el 7è Congrés del PCX, Mao és escollit formalment president del partit.

“The Second United Front was a tremendous publicity coup and political breather for the CCP –they projected themselves as mature nationalists, willing to put ideological differences and recent political enmity behind them when China was under threat; they also became major political players from being ‘communist bandits’ on the run. The nationalists, on the other hand, suffered a decline in prestige – the Japanese were attacking and winning in the coastal belt of China which was the nationalist stronghold. Chiang’s reluctance to join the United Front made him seem petulant, irresponsible, and careless with China’s future” (Christiansen & Rai 1996: 63)

La situació en el bàndol nacionalista admet poques anàlisis positives. El KMT s'havia hagut de recloure a Chongqing, al centre del país, durant la guerra amb els japonesos, lluny del seu centre de poder. I la popularitat de Chiang anava a la baixa. Una de les raons va ser l'augment dels preus dels aliments—de la vida en general—que, en qualsevol indret i en qualsevol moment de la història són una bomba de rellotgeria per al govern que hi ha de fer front. No hi ha dubte que la més devastadora de les conseqüències de la guerra van ser el morts, 20 milions de persones. Però la que més va influir políticament va ser el salt descontrolat, de la inflació. Allò que, l'any 1937 hauria costat 1 yuan, l'any 1945, en costava 2.647. Els preus l'any 1948 eren, ja, 3 milions de vegades més elevats que l'any 1937. La població veia en el govern de Chiang la incapacitat de controlar el més greu dels problemes de l'economia.

Hi havia, no obstant, un element favorable al KMT: les capacitats de l'exèrcit nacionalista. Chiang tenia un exèrcit tres vegades més gran en efectius que el del bàndol comunista i comptava amb el recolzament material (armament) dels Estats Units. I això, en els primers anys de la **Guerra civil xinesa** (1947-1949), va donar al KMT importants victòries.⁷ La superioritat nacionalista, però, va anar diluint-se. Hi va contribuir el poc encert en les decisions militars de Chiang, però també les continuades desercions entre les seves tropes i la pèrdua de suport popular. L'abril de 1949 l'ER—ja convertit en Exèrcit Popular d'Alliberament (EPA)—pren el control de Nanquín, que havia tornat a esdevenir capital nacionalista, l'1 d'octubre del mateix any, Pequín recupera la capitalitat, i Mao declara la fundació de la República Popular de la Xina. Només quedarà en aquell moment fora del 'control' comunista el Tibet. El 'Generalíssim' Chiang i el govern de la República de la Xina abandonen el continent a finals d'any i es refugien a Taiwan.

La victòria del PCX el 1949 és una barreja d'elements, que mostren la sofisticació, la creativitat, la visió i l'oportunisme dels líders comunistes: l'impacte de la revolució

---

⁷ Des d'un punt de vista estrictament terminològic, el KMT i el PCX havien estat en un estat de guerra civil des de 1927, però habitualment són els tres últims anys del conflicte als que fem referència quan diem Guerra civil xinesa.

republicana, la destrucció de les institucions durant el període dels 'senyors de la guerra', l'impacte simbòlic i econòmic de la presència de les forces imperialistes a la Xina, el creixent nacionalisme de les elits urbanes, les relacions entre la Internacional Comunista i el PCX, i, finalment, la mobilització dels camperols xinesos (Christiansen & Rai 1996: 51). El 1949 només el 10% de les bases del partit eren 'proletaris'; la revolució socialista a la Xina havia triomfat, per tant, a les zones rurals. L'èxit no s'ha d'entendre en una implantació homogènia a tot el territori: a les ciutats al sud del riu Iantgsé, que havien estat en mans dels nacionalistes, els comunistes tenien un suport inexistent i, ràpidament, marxen cap a les zones rurals per iniciar el procés de reforma agrària, una de les primeres polítiques de l'era maoista. No obstant, la consolidació del poder del PCX es produirà aviat. Poc després de l'arribada al poder el partit es cola a les vides de pràcticament tots els xinesos. La implantació de 'campanyes' per a la 'reeduació' i la 'correcció' marcaran el final de la guerra i el començament de la RPX.

b. Els fonaments de la República Popular de la Xina

Mao és qui governa de forma absoluta la Xina a partir de l'1 d'octubre de 1949 fins a la seva mort el 9 de setembre de 1976. El seu mandat—de forma molt resumida—podríem dir que es caracteritza per tenir una etapa inicial d'èxit, a la qual segueixen dos grans fracassos, el Gran Salt Endavant (1958-1960) i la Revolució Cultural (1966-1968), que coincideixen amb el Mao més autoritari i repressiu. Al final de la seva vida política Mao torna a recollir petits, però tortuosos èxits. En aquests darrers anys la figura de Mao es va debilitant, tot i que la seva autoritat no ho fa. Malgrat les dissensions internes i la manca de consens aparent durant la RC, per exemple, Mao va exercir un poder centralitzat—amb episodis consultius—i totes les seves decisions varen ser respectades pel PCX. Fins i tot en casos com la RC, moment en què—malgrat la constatació que les polítiques no estaven tenint fruits—tothom s'hi va mantenir fidel fins que Mao no en va decretar la fi.

Mao era 'el pare de la pàtria' i, gràcies a l'experiència directa o fruit l'exposició a l'incessant propaganda, la gran majoria de la població va creure que havia estat ell qui havia derrotat un sistema capitalista explotador, qui havia fet fora les potències estrangeres, qui havia portat la pau i l'estabilitat i qui havia iniciat un nou procés de construcció econòmica. D'aquí la seva immensa popularitat. Per als líders del PCX, fins i tot entre els que no havien defensat l'heterodòxia maoista,

“opposing Mao was simply out of the question. Much more significant than any calculation of the futility of any challenge was the Chairman's moral authority: whatever his errors, Mao's achievements could not be ignored, as his brilliance, in the elite's view, had created the revolutionary success that gave meaning to their life endeavors. To deny Mao would have amounted to denying themselves.” (Teiwes 2010: 62)

Malgrat que l'autoritat de Mao era gairebé indiscutible, el líder del PCX era desconfiat i zelós—fins a un cert punt, paranoic—del seu poder. Per això sovint va recórrer a 'campanyes de correcció' amb les quals pretenia reafirmar el seu poder.⁸ Aquests processos, que havien començat a practicar-se als anys quaranta, són generalment benvinguts, més enllà del temor que generen entre els quadres del partit.⁹ Els integrants

⁸ Algunes de les primeres campanyes són la de la 'Supressió dels Antirevolucionaris' que comença l'any 1951 o la dels 'Tres Anti' (1951-1952)—contra els abusos de poder, la corrupció i l'aburguesament— i la dels 'Cinc Anti' (1952)—que es dirigia especialment als empresaris privats que volien saltar-se algunes de les limitacions que imposava l'estat. Els resultats d'aquestes, com d'altres 'campanyes de correcció', és la mort de milers i milers de persones, a més de l'enviament a camps de treball de centenars de milers de persones.

⁹ L'anomenat 'Moviment de Rectificació' (整风运动 *Zhengfeng Yundong*) havia començat l'any 1942 quena el PCX era a Yan'an. Wang (2002: 126) assenyala que les campanyes es feien periòdicament amb l'objectiu d'incrementar la disciplina dels quadres, incrementar el seu coneixement polític i ideològic, i lluitar contra la corrupció i la ineficiència en l'àmbit del treball.

del PCX entenien que l'examen de les idees pròpies i la crítica col·lectiva eren un mètode eficient per a reforçar les polítiques del partit, així com una bona manera de castigar els excessos (Cabestan 1994: 24). Aquesta personalitat, carismàtica però també paranoica, és la que permet al mateix temps dir de Mao que va ser el gran unificador del PCX, però també qui el va acabar destruint. L'estil de lideratge de Mao passava per una 'direcció col·lectiva', sobretot durant els anys a Yan'an i per la confiança de Mao en aquelles persones en qui veia més talent, malgrat poguessin pertànyer a corrents de pensament (sempre dins el marxisme) no estrictament properes a la seva. Així, en el moment de triar els homes forts del partit, Mao no té problemes en escollir Liu Shaoqi (刘少奇)—un líder urbà amb qui no tenia una especial connexió—i Zhou Enlai (周恩来), que havia estat el seu gran oponent durant els primers anys 30. Mao era conscient de les seves limitacions 'tècniques' en certes àrees, d'aquí que en qüestions com l'economia delegués bona part de la presa de decisions, en homes com Chen Yun (陈云).

Els primers anys de la RPX van ser, com ja he dit, de collita d'èxits per al PCX. Territorialment Pequín controlava, ja l'any 1951, tota la Xina continental. Només quedaven fora del seu control Taiwan, Hong Kong i Macau. Econòmicament el país recuperarà durant els primers anys de la dècada dels cinquanta quotes de riquesa similars als d'abans de 1949.

“Given the inheritance, the achievements by the mid-1950s were impressive. The country, with the exception of Taiwan was unified, the rural revolution completed, inflation tamed, and solid economic growth achieved. For many older CCP [PCX] members the early 1950s era is remember as the 'golden age' of steady progress and social stability.” (Saich 2011: 34)

A aquest sentiment d'èxit hi contribueix la implantació de dues lleis considerades clau en els primers anys de la RPX: la **Llei de la Terra** i la **Llei de Matrimoni**, totes dues de 1950. La segona tenia per objectiu el millorar la situació de les dones a la Xina, tot donant-los igualtat i llibertat per triar marit. També abolia pràctiques que feia anys que havien arrelat com l'infanticidi o la venda d'infants. La reforma de la propietat de la terra va ser igualment decisiva i va seguir el model que el PCX practicat anteriorment, tant a Jiangxi com a Yan'an. Es va redistribuir fins a un 30% de la terra que tenien els terratinents i els camperols més rics, les dues 'classes socials' més estigmatitzades. En una primera etapa es va donar als camperols pobres, propietat sobre aquelles terres que els eren atribuïdes, i es va permetre que continuessin sent propietaris els anomenats 'camperols mitjans', és a dir els que no arribaven a ser terratinents i habitualment no imposaven relacions 'feudals'. La idea central era redistribuir la terra però no crea una ruptura absoluta del procés productiu. Durant el procés de redistribució de la terra van morir fins a 800.000 terratinents, fruit de la violència contra la que es considerava l'expressió més clara de l'antic règim 'feudal'.

Els grans objectius del PCX just després de la guerra eren recuperar l'economia i eliminar l'oposició que quedava. En el terreny econòmic, i ben bé fins a finals de l'any

1952, els principis teòrics que regien el país eren els de la ‘**Nova Democràcia**’ (新民主主义 *Xin minzhu zhuyi*) que Mao havia exposat als anys 40. La idea central era que la Xina passaria per una fase transitòria cap al socialisme (que podria arribar a durar fins a dues dècades), durant la qual conviurien elements del capitalisme—que permetessin l’enfortiment de l’estat i de l’economia—amb els del socialisme. Mao volia aglutinar el suport més ampli possible, com ja havia fet durant el primer Front Unit, època en la qual escriu el text central sobre la ‘Nova Democràcia’, on explica per què cal una fase transitòria.

“La república democrática china que queremos establecer ahora, sólo puede ser una república democrática bajo la dictadura conjunta de todos los sectores antiimperialistas y antif feudales, dirigida por el proletariado, es decir, una república de nueva democracia, una república de los nuevos Tres Principios del Pueblo auténticamente revolucionarios con sus Tres Grandes Políticas. Esta república de nueva democracia será diferente, por una parte, de la vieja república capitalista, al estilo europeo y norteamericano, bajo la dictadura de la burguesía, esto es, la república de vieja democracia, ya caduca. Por otra parte, será diferente también de la república socialista, al estilo soviético, bajo la dictadura del proletariado, república que ya florece en la Unión Soviética y que se establecerá también en todos los países capitalistas y llegará a ser indudablemente la forma dominante de estructura del Estado y del Poder en todos los países industrialmente avanzados. Esta forma, sin embargo, no puede ser adoptada, por un determinado período histórico, en la revolución de los países coloniales y semicoloniales. Consecuentemente, en todos estos países, la revolución sólo puede adoptar en dicho período una tercera forma de Estado: la república de nueva democracia. Esta es la forma que corresponde a un determinado período histórico y, por lo tanto, es una forma de transición, pero obligatoria y necesaria.” (Mao 1968: 364)

En aquesta etapa de la ‘Nova Democràcia’ Mao entén que cal l’aliança de quatre classes socials, els camperols, els obrers, la petita burgesia i la burgesia nacional, que a vegades es coneix com els ‘capitalistes rojos’. Això vol dir que coexisteixen diferents formes de propietat i que l’experiència tècnica i en l’administració dels ‘burgesos’ és tinguda com una vàlua a la qual no s’està disposat a renunciar. Gradualment aquesta coexistència hauria d’anar diluint-se per a arribar a una socialització de la propietat. Amb una economia sota mínims semblava coherent, la idea d’aprofitar l’impuls capitalista per fer créixer la riquesa, abans de començar la col·lectivització de la propietat.

Els processos de col·lectivització al camp i a les ciutats arrenquen, aproximadament, l’any 1953 enmig d’un profund debat ideològic, entre els qui creien que el procés gradual que s’havia vingut practicant havia de continuar en peu, i els qui, com Mao, volien una acceleració de la transició cap al socialisme. Al camp es creen les primeres comunes, que posaven a treballar plegades diferents famílies (primer eren una desena, però acabaran sent col·lectius de fins a 250 famílies). Tot i que en un primer moment es mantindrà la divisió de la propietat de la terra, aquesta s’acabarà eliminant. El col·lectiu, la comuna, passarà a tenir-ne la propietat. En l’acceleració de la **transició socialista**, hi

té una gran influència la Unió Soviètica, a qui Mao decideix mirar. Era l'únic model socialista d'èxit que es coneixia. L'any 1953 s'aprova el primer Pla Quinquennal (1953-1957)—com s'havia fet a la URSS—que passa per una planificació centralitzada de l'economia i una promoció de la industrialització del país. (sobretot la metal·lúrgia i d'altres indústries pesants). Si al camp s'havia transferit la propietat dels mitjans de producció al 'col·lectiu' a les zones rurals és l'estat qui se'n fa càrrec. És a dir, es nacionalitzen sectors com la indústria o el comerç

De fet, durant, ben bé, tota la primera dècada al poder, el PCX no només mira a la URSS en l'àmbit de l'economia sinó que en copia les estructures d'organització. Políticament i organitzativament és l'aprovació de la Constitució de 1954 la que posa, negre sobre blanc, la centralitat del PCX. El text s'inspira en la llei fonamental soviètica, en vigor des de 1936. Es crea el **Consell d'Estat** (国务院 *Guowuyuan*), el principal òrgan de govern, que s'encarrega per exemple de la burocràcia i la planificació de l'economia. La **Comissió Militar Central** (中央军事委员会 *Zhongyang Junshi Weiyuanhui*), que presidida per Mao, supervisa l'EPA. En la reorganització del poder a partir dels anys 50, Mao fa que s'acostin a Pequín alguns dels homes que s'havien fet forts a les regions durant la Guerra Civil, com és el cas de Deng Xiaoping o Gao Gang (高岗). Gao, precisament, protagonitzarà un dels escassos episodis de contestació del poder que exerceix Mao, quan l'any 1953 es mou entre bambolines per debilitar homes de confiança de Mao, com Zhou Enlai o Liu Shaoqi, a qui considerava poc patriota. Quan Mao coneix els fets desacredita Gao, que acabarà suïcidant-se el 1954.

Els primers símptomes d'èxit durant els anys cinquanta no amagaven, ni tant sols per la cúpula del PCX, que els canvis socials, polítics i culturals havien generat greuges entre la població. Amb l'esperit de fer aflorar les crítiques Mao escriu l'any 1957,

““Que se abran cien flores y que compitan cien escuelas” es la orientación para promover el desarrollo del arte y el progreso de la ciencia e impulsar el florecimiento de la cultura socialista de nuestro país.”

“百花齐放、百家争鸣”，我看这应该成为我们的方针。艺术问题上百花齐放，学术问题上百家争鸣。

Al període de promoció de la crítica que sorgeix el 1957 se'l coneix com el **Moviment de les Cent Flors** (百花运动 *Baihua Yundong*). De fet però, ja l'any 1956 s'havia començat a buscar activament *feedback*, malgrat les reticències que hi mostraven els càrrecs més baixos en la jerarquia del PCX, que temien la represàlia per ser ells qui estaven en contacte directe amb la població.¹⁰ Davant la poca reacció que troba en les seves paraules, Mao insisteix en promoure la crítica entre febrer i maig de 1957. I, a la insistència, reaccionen molts intel·lectuals que no només critiquen les qüestions que el propi Mao ja insinuava en els seus textos, sinó que ataquen l'omnipresència del PCX i

¹⁰ Les dates més habituals en la cronologia sobre el Moviment de les Cent Flors van del maig de 1956 al febrer/maig de 1957.

la figura del propi Mao. Contràriament al que va sortir a la llum, Mao creia que els intel·lectuals eren darrera seu i poc s'esperava una crítica tan ferotge. L'error en l'estratègia de Mao es tradueix ràpidament en una nova campanya de rectificació, el **Moviment Antidretà** (反右派运动 *Fan Youpai Yundong*), en aquest cas contra els qui s'havien atrevit a parlar. La campanya va suposar l'etiquetatge de milers i milers de persones (unes 700.000), sobretot intel·lectuals i d'altres segments de les classes urbanes, com a 'dretans'. Molts varen ser enviats forçosament al camp. Després del Moviment Antidretà s'instal·larà entre la població un sentiment de por mai vist en anteriors campanyes similars, que tenien un abast 'limitat' en quant a població afectada. No és l'única conseqüència. També es comença a posar en dubte, d'una banda, que es pugui confiar en els intel·lectuals (els 'experts') per a portar endavant el desenvolupament econòmic que necessitava la Xina.

La radicalització en la política que suposa el Moviment Antidretà s'expressa en l'àmbit de l'economia en l'anomenat **Gran Salt Endavant** (大跃进 *dayuejin*) o GSE, les bases del qual es posen l'octubre de 1957. Es decideix descentralitzar el poder cap a les regions, per a flexibilitzar la producció, però sense perdre el control del partit i la lògica d'una economia centralitzada.

“The GLF [GSE] was based on the premise that the enthusiasm of the masses could be harnessed and used to promote economic growth and industrialization. Mao wanted to fast-forward the development process and an express aim of the movement was to overtake Britain's output of major industrial products within 15 years.” (Saich 2011: 49)

El GSE és conseqüència, entre d'altres factors lligats al context posterior al Moviment Antidretà, de l'onada de protestes i vagues que hi ha a la Xina entre 1956-1957. Un període durant el qual també proliferen les desercions entre els habitants de les comunes rurals, algunes de les quals no generaven prou ingressos. A més, després d'uns primers anys d'èxit, l'economia havia començat a deixar de créixer al ritme que s'esperava. I a tot això s'hi ha d'afegir la mort de Joseph Stalin, el pal de paller del socialisme soviètic. Mao va viatjar a Moscou l'any 1957 i va constata que, la Xina i la URSS seguien camins molt diferents, amb la qual cosa es comença a posar en dubte que el model soviètic hagués de ser el que s'havia de seguir. El GSE va ser, en essència, una política impulsada de forma molt personal per Mao, que de cop i volta decideix agafar les regnes de l'economia, un àmbit que ell mateix havia reconegut no dominar. I amb les regnes apaga l'estil de lideratge coral, que havia permès les discussions entre homes de la 'seva confiança' com Zhou Enlai, a qui passa a criticar com un dels responsables de les polítiques econòmiques.

El GSE és un gran terrabastall econòmic. Mao pretén que des de les zones rurals es cobreixin tots els sectors productius, des de la indústria fins a l'agricultura. Així es fixen quotes elevadíssimes de producció d'acer, moltes de les quals no arribaran mai a ser utilitzades; es deixa de banda l'experiència i es promou la producció a través de la

mobilització de les masses; es creen comunes populars gegantines (d'entre 5.000 i 25.000 famílies) que suposen una reducció, aproximada, de 750.000 a 24.000; s'elimina completament la propietat privada al camp i s'impulsa una ràpida transició cap al comunisme. Amb l'objectiu de ser més productius que els veïns, moltes comunes i unitats de producció van falsificar les xifres de productivitat de forma sistemàtica, la qual cosa no va fer més que augmentar els límits de producció que es fixaven cada any.

“Finally, it was the Chairman who was the first of the top leaders to speak out against the radical excesses of the summer and fall, resulting in late 1958 in a significant lowering of industrial targets, moderated policy concerning the people's communes, and the relegation of the transition to communism to a more distant future. While this indicated that Mao still retained pragmatic sensibilities, more significantly it demonstrated that none of his colleagues was willing to risk the Chairman's ire, even as excesses ran riot and the first signs of famine emerged until he had spoken.” (Teiwes 2010: 77)¹¹

Els excessos en la planificació, més un seguit de catàstrofes naturals, porten, poc després de la fi del GSE la tardor de 1960, al període de la Gran Fam i a la mort d'entre 15 i 46 milions de xinesos. És, possiblement, la més gran crisi que mai hagi viscut la RPX. Quan Mao decideix iniciar el procés de 'neteja' de la desolació que va provocar el GSE, també accepta fer un pas enrere en el lideratge del país per centrar-se, durant un temps, exclusivament en la reflexió sobre la ideologia i la política de partit. És a dir, després del GSE Mao deixa el funcionament del dia a dia del partit i del país en mans d'homes com Zhou Enlai, Liu Shaoqi o Deng Xiaoping. A partir de 1961 hi ha un principi de reorientació que inclou, entre d'altres, la fi de la descentralització radical (la plena autonomia de les comunes); el traspass de prioritats als sectors agrícola i d'indústria de consum; la recuperació de la 'propietat privada' en alguns espais rurals, i la recuperació dels intel·lectuals i experts. El canvi de polítiques que aquests porten endavant no agrada a Mao que anirà reapareixent de forma recurrent des de la segona línia política per aturar qualsevol moviment que s'allunyés de l'essència de la revolució. Com per exemple l'any 1964 quan s'havia d'aprovar un nou Pla Quinquennal, al qual Mao s'hi oposa inicialment. Per als integrants de la 'primera línia', el problema era que sovint eren incapaços d'esbrinar allò que realment volien dir les paraules de Mao o, simplement, predir les seves accions.

El cap visible de la 'primera línia' era Liu Shaoqi, que ocupava els càrrecs de vicepresident del PCX i president de la RPX. Era l'home a qui tothom apuntava com a successor de Mao. I, no obstant, quan Mao emergeix de la 'segona línia' a mitjans dels anys seixanta, durant la **Revolució Cultural** (文化大革命 *Wenhua Dage ming*) o RC,¹² Liu es converteix en el blanc de molts atacs i acaba caient en desgràcia. La RC comença

¹¹ Un dels pocs homes que va criticar obertament el GSE, durant la Conferència de Lushan, va ser el Ministre de Defensa Peng Dehuai, que va acabar essent defenestrat. Serà substituït per Lin Biao, un home que serà clau durant la Revolució Cultural (林彪).

¹² A vegades, també, se l'anomena la Gran Revolució Cultural Proletària (无产阶级文化大革命).

‘oficialment’ el 16 de maig de 1966 amb l’aparició de la “Circular del Comitè Central del Partit Comunista Xinès sobre la Gran Revolució Cultural Proletària” que, habitualment es coneix com la Directiva del 16 de Maig () i on es podia llegir,

“Those representatives of the bourgeoisie who have sneaked into the Party, the government, the army, and various spheres of culture are a bunch of counter-revolutionary revisionists. Once conditions are ripe, they will seize political power and turn the dictatorship of the proletariat into a dictatorship of the bourgeoisie.”

L’atac de Mao era, molt especialment contra la burocràcia que creia havia instal·lat dins el PCX elements propis del capitalisme i que amenaçava l’avenç del socialisme a la Xina. No obstant els motius reals de Mao, o quin era l’objectiu últim de la RC, formen part de l’obscuritat de la història. D’aquí que entre mitjans de 1966 i l’estiu de 1968—dates durant les quals s’estén la RC pròpiament dita—hi hagués múltiples canvis de direcció de rumb de la RC. La RC és, també, un dels períodes de la història de la Xina que més interpretacions generen. Des dels que en recalquen el descontrol fins als que n’exalten les pràctiques màximes de descentralització del poder. En qualsevol cas, el que confirma la RC és el retorn de Mao al centre de l’escena política.

“He seems to have seen the movement as one last attempt to keep the revolutionary fires burning, giving the younger generation a feeling for the revolutionary enthusiasm that Mao’s own generation had enjoyed” (Saich 2011: 56)

En efecte, la RC trenca amb una part de la vella guàrdia del partit i insufla aire nou, el dels joves, molt sovint engegats per un culte quasi-diví a Mao. La propaganda de l’època mostrava regularment joves ensenyant amb la mà ben alta el llibre de *Citacions del president Mao* (毛主席语录 *Mao zhuxi yulu*), conegut fora de la Xina, com el *Petit llibre Roig*.¹³ El juny de 1966 comencen a aparèixer a instituts i universitats xineses els primers Guardes Rojos (红卫兵 *Hong weibing*), joves que adoptant l’esperit rebel que Mao propugnava, es rebel·len contra l’autoritat a les escoles. Això es materialitzava en l’atac a professors (els que pertanyien a una ‘classe equivocada’), en l’assalt a les cases dels qui es considerava portaven una vida ‘burgesa’ i amb l’expressió del descontentament a través de grans pintades murals (大字报 *dazibao*). El moviment va anar *in crescendo*, començant amb unes massives manifestacions a la plaça de Tian’anmen el 1966, amb l’enviament de milions de joves des de les ciutats al camp per viure com i conèixer amb els camperols (de qui havien d’aprendre, però a qui també havien d’ensenyar), i amb una violència descontrolada entre faccions entre 1967 i 1968, que va acabar obligant a la intervenció de l’exèrcit.

L’autoritat, el poder, durant la RC va quedar dispersada i la centralitat de les institucions del PCX van ser posades en dubte. Tot i que eren líders del PCX els que, oficialment, encapçalaven el procés—com en qualsevol altra ‘moviment de rectificació’—en realitat

¹³ Una còpia, en anglès, es pot trobar a <http://www.marxists.org/reference/archive/mao/works/red-book/index.htm>.

era Mao qui n'exercia el control últim, entre una dispersió evident de les seves ordres. En alguns aspectes durant la RC Mao semblava contradir-se a sí mateix. A més es van crear 'institucions' encarregades de la supervisió de la RC, com és el Grup Central de la Revolució Cultural, on hi havia, entre d'altres, la dona de Mao, Jiang Qing () i el Grup Central per a l'Examen de Casos Especials (). Aquest segon s'encarregava d'investigar els casos de suposades actes de traïdoria. Es va convertir, doncs, en l'òrgan d'inquisició de la RC. Mao acaba de sacsejar les estructures del partit quan destitueix Liu per col·locar Lin Biao (), un home que li havia estat mostrant fidelitat des que l'havia nomenat Ministre de Defensa. Si Mao exercia el control últim de la RC des d'una posició per sobre de tot i de tothom, a la pràctica van aparèixer nous experiments de gestió política i de participació popular: els Comitès Revolucionaris (), on 'les masses' participaven de la gestió de municipis, escoles, fàbriques... al costat de representants de l'EPA i de 'dirigents revolucionaris', és a dir, de membres del PCX que havien acceptat el caràcter 'revolucionari' de la RC. L'apropiació del poder per part de les masses—a qui es considera com la única força capaç de controlar els dirigents—té el seu exemple més clar a Xangai, l'any 1967, amb l'establiment de la Comuna de Xangai.

La fi de la RC la marca Mao l'estiu de 1968 un cop es constata el desgavell de poder, el caos que han portat els Guàrdies Rojos i el perill del debilitament del partit. És l'EPA qui s'encarrega de tornar a 'restaurar l'ordre' al país. El llegat del procés revolucionari s'estén un grapat d'anys més. Mostra de l'important paper de l'exèrcit és el fet que Lin Biao exercís d'home fort en els anys immediatament posteriors a la RC i un cop havien caigut en desgràcia la majoria dels anteriors líders, entre els quals hi havia Deng Xiaoping. Lin Biao comparteix poder amb un grup extens d'integrants del Grup Central de la Revolució Cultural—els hereus més 'revolucionaris' de la RC—i amb membres de l'elit militar del país. Lin, que era qui havia d'haver succeït Mao al capdavant del país, era un líder atípic. Les seves eren unes visions impregnades de moderació, malgrat que públicament se l'associava amb la radicalitat de la RC. La voluntat de Lin Biao de quedar en un segon pla, contrasta amb les ànsies de poder de la seva dona, el seu fill i d'altres militars de menor rang. Quan Lin Biao pren consciència que el seu fill prepara un cop d'estat militar que passava per l'assassinat de Mao, decideix fugir del país amb tota la família. L'avió que els havia de portar a la URSS s'estavella sobre el desert de Mongòlia el 1971.

Aparentment la mort de Lin Biao afecta profundament Mao, que mor l'any 1976 sense haver deixat un 'hereu' clar. Serà Hua Guofeng qui exerceixi de figura de transició entre Mao Zedong i Deng Xiaoping.

c. El pensament polític de Mao.

La importància que es dóna dins el sistema polític xinès al ‘pensament de Mao’ (毛泽东思想 *Mao Zedong sixiang*), com si d’una escola de pensament en sí mateix es tractés, queda palesa, per exemple, en el fet que la Constitució del PCX en fa referència explícita. Aquest mateix fet és un bon exemple de com ha anat variant el paper del ‘pensament de Mao’ en el dia a dia polític xinès en diferents moments de la història. Si durant les dècades immediatament posteriors a la Revolució de 1949, el maoisme era tingut de forma dogmàtica, arribant al punt màxima de dogmatisme durant la Revolució Cultural, en l’actualitat hi ha qui arriba a posar-ne en dubte la vigència. Malgrat els intents d’excloure’n alguns elements, i malgrat les especulacions, el ‘pensament de Mao’ segueix avui en dia molt lligat a la ideologia del PCX o, en el llenguatge propi del partit, és un ‘principi rector’ del PCX.¹⁴

La producció intel·lectual de Mao és extensíssima, amb la qual cosa qualsevol intent de resumir-la de forma somera és una tasca mal acomplida. No obstant, el que proposo aquí no és tant fer un repàs exhaustiu als milers de pàgines i pàgines del llegat de Mao, sinó més aviat presentar algunes de les principals idees del seu pensament per entendre millor els grans esdeveniments històrics dels quals acabo de parlar. A més de constatar que alguns d’aquestes conceptes són essencials per entendre la Xina més contemporània. El meu primer pas serà, doncs, respondre a la qüestió de què és la ideologia i quins són els substrats de la ideologia maoista.

“Ideology is one of the most hotly contested concepts in the social sciences. [...] An ideology is a systematic or comprehensive set of values and beliefs (“ideas”) that provide a way of looking at and understanding the world or some aspect of it.”
(Joseph 2010: 129)

La ideologia, afegix Joseph, té conseqüències en el sistema polític ja que afecta el comportament polític dels líders que tenen el poder de convertir una determinada ideologia en pràctica política. D’això se’n sol dir, habitualment, ideologia política, és a dir el conjunt d’idees sobre què és poder i com s’ha d’exercir i distribuir. Tots els estats tenen uns principis ideològics, com també els tenen tots els partits polítics. No obstant, en el cas europeu—el que ens és més proper—la relació entre l’estat i la ideologia no és constantment explícit. En d’altres paraules, en bona part dels estats democràtics capitalistes la ideologia és latent: no és fa públicament visible. A més, en aquestes societats la ‘competència’ entre ideologies és permesa i impulsada. No és així en el cas xinès, com tampoc ho és, per exemple a Corea del Nord, on els principis del Juche (주체), concebudes per Kim Il-Sung, són el tronc de la ideologia d’estat. En el cas xinès

¹⁴ Per exemple, abans del 18è Congrés Nacional, es va especular amb la possibilitat d’esborrar les referències a Mao del Preàmbul de la Constitució del PCX. Podeu llegir-ho a <http://english.sina.com/china/2012/1109/524991.html> o <http://www.reuters.com/article/2012/11/06/us-china-congress-mao-idUSBRE8A51F220121106>.

la ideologia oficial està inspirada en el marxisme-leninisme. Una inspiració que només el PCX s'atorga el dret d'interpretar. Qualsevol expressió ideològica subversiva, aquella que s'allunya en excés de l'ortodòxia que marca el PCX, és suprimida.

“For all the profound transformations that have taken place in China over the last three decades, including the move toward a market economy, the CCP still swears allegiance to Marxism-Leninism and reaffirms its commitment to the building of socialism with the ultimate goal of reaching the truly egalitarian communist stage of human society” (Joseph 2010: 130)

El **marxisme** és una de les filosofies més complexes, controvertides i amb més repercussió en la història de la humanitat. L'essència del marxisme és l'anàlisi de classes. L'estudi del marxisme parteix de la visió d'una divisió social en classes, tant en el passat, en el present com, eventualment, en el futur, fins a l'arribada del comunisme. Marx defensava que en la història, allò que sempre ha marcat un punt d'inflexió, un moment revolucionari, ha estat quan una classe dominant ha estat derrocada per una classe emergent, sota el pretext que la classe dirigent estava impeding el desenvolupament humà (essencialment econòmic). Per exemple, després del feudalisme al Regne Unit, arriba el capitalisme: és a dir, quan els senyors feudals són derrotats pels capitalistes que són els qui passen a posseir els mitjans de producció.¹⁵ En el moment en què Marx escriu, el segle XIX, s'està coent una altra revolució. El capitalisme ha esdevingut un sistema on s'explota la classe productora (proletariat) per part de la 'burguesia'. L'èxit del capitalisme passa per l'explotació, la dominació i la subjugació, tant en la política, la cultura, com l'economia (la superestructura), del proletariat (Joseph 2010: 131).

Per a Marx (i Friedrich Engels, amb qui escriu el *Manifest comunista*) el proletariat ha estat la classe més oprimida de la història i d'aquí que sigui la més procliu a la revolta. La seva és, per tant, una teoria de la revolució del proletariat. I aquesta ha de ser l'última gran revolta, perquè un cop el proletariat esdevingui propietari dels mitjans de producció, s'abolirà la propietat privada i així desapareixeran totes les classes.

“Un cop desaparegudes les diferències de classe en el transcurs de l'evolució i un cop concentrada tota la producció en mans dels individus associats, el poder públic perd el seu caràcter polític. El poder polític, en la seva veritable accepció, és el poder organitzat d'una classe per oprimir-ne una altra. Si en la lluita contra la burgesia, el proletariat s'uneix per constituir necessàriament una classe, si en virtut d'una revolució s'erigeix en classe dominant, i com a tal classe dominant aboleix violentament el vell règim de producció, suprimeix, amb aquest règim de producció, les condicions d'existència dels antagonismes de classe, les classes en general i, per tant, el seu propi predomini com a classe.” (Marx & Engels 1997[1848])

---

¹⁵ Abans, s'havia passat de les societats comunals a les societats marcades per l'esclavitud, que van donar pas a les societats feudals.

En un sistema comunista, sense classes, es viurà en igualtat, cooperació i abundància, tot i que la transició, diu Marx, no serà immediata; caldrà períodes de transició. Abans de l'arribada al comunisme, just després de la derrota política de la burgesia, s'hauria d'entrar en una etapa de baix comunisme, o simplement socialisme. Durant la transició del capitalisme al socialisme es quan es crearien les condicions per evolucionar cap al comunisme. I aquest no seria un canvi revolucionari, sinó evolutiu.

El marxisme—que era una teoria d'història econòmica—es converteix ràpidament en ideologia política quan l'adopten, per exemple, els primers partits comunistes, començant per la Lliga Comunista a Londres el 1848 i incloent, molt especialment, el Partit Comunista de la Unió Soviètica. És de l'experiència soviètica i del gran intel·lectual que la lidera, Vladímir Iliitx Uliànov, Lenin, que sorgeix la segona aportació intel·lectual al pensament de Mao, el **leninisme**. Lenin va un dels impulsors de la Revolució Bolxevic i el líder del primer projecte socialista/comunista que es va posar en pràctica. Per això, podem dir que si el marxisme és una teoria de la història, el leninisme és una teoria sobre l'organització de la revolució, que es construeix sobre els principis del marxisme, però que hi afegeix una dimensió pràctica sobre com aconseguir arribar al poder. (Joseph 2010: 132). Hi ha molts paral·lelismes interessants entre el cas soviètic i el xinès (dos països, per exemple, que viuen una revolució comunista sense haver passat prèviament pel capitalisme que descrivia Marx), però aquí no entraré a analitzar-los. Allò que més ens interessa del leninisme són els conceptes de 'partit d'avantguarda' i el 'centralisme democràtic'.¹⁶ Lenin tenia la convicció que la revolució havia d'estar liderada per una organització petita, de 'revolucionaris professionals' (la majoria dels quals volia que fossin intel·lectuals), que estiguessin 100% compromesos amb la causa i que creguessin totalment en la teoria marxista. Tenia por que en un partit de base àmplia es poguessin infiltrar elements contraris a la revolució, per això volia un petit 'partit d'avantguarda'. Quant al 'centralisme democràtic',

“This called for centralized decision making, with free discussion at the policy formulation level. Once a decision was made at the top, however, all must abide by it without dissent. Lenin insisted on strict discipline within a “single, unified party.” The Leninist organizational model was hierarchical and pyramidal, with the supreme power vested in the hands of a few at the apex.” (Wang 2002: 39)

Això volia dir que el partit havia de ser selectiu i basat en una ferma disciplina. Quan el 1921 es crea el PCX—que recordem va ser impulsat pel Komintern—s'adopten de forma automàtica els principis del marxisme-leninisme, incloses les idees de 'partit d'avantguarda' i de centralisme democràtic. Ja sabem que el marxisme-leninisme havia arribat a principis del segle XX, enmig de l'apogeu intel·lectual que porta el moviment del 4 de maig. Alguns dels seus integrants van mirar, primer al socialisme més radical, i després al marxisme-leninisme, per a trobar solucions a la crisi que vivia la Xina.

¹⁶ Per a una font de primera mà sobre aquests conceptes, Lenin (1975).

Les idees de Lenin i Marx tenen una influència directa sobre la formació intel·lectual de Mao, però no és l'única. Mao era un home molt llegit—va treballar durant un temps a la biblioteca de la Universitat Nacional de Beijing—i que havia estudiat bé els clàssics xinesos, als quals, molt sovint, hi fa referència. També hi ha un constant esperit pedagògic en els seus textos; Mao va estudiar magisteri. La influència dels textos de Lenin i Marx en el seu pensament és, de fet, tardana¹⁷ i no es consolida realment fins als anys en què és a Yan'an, quan comença a ser més intensa la seva producció intel·lectual. Tot i que tarda, la influència del marxisme-leninisme en Mao és innegable. I, no obstant, amb els anys anirà desviant-se de l'ortodòxia per desenvolupar un seguit de conceptes i idees propis, allò que agrupem sota el nom genèric de '**pensament de Mao**' o maoisme.¹⁸

“After the founding of the People's Republic of 1949, the relationship of Mao Zedong Thought to Marxism-Leninism—and the “true” meaning of Mao Zedong Thought itself—would become a matter of both spirited ideological contention and ferocious, even violent political struggles within the Chinese Communist Party. But the general formulation that Mao Zedong Thought is the integration of the “universal truth” of Marxism-Leninism with the “concrete practice” of the Chinese revolution became the CCP's standard formulation early in the Maoist era and remains so today” (Joseph 2010: 135)

El de Mao és un pensament revolucionari, i profundament pràctic, encarat a qüestions i problemàtiques molt contemporànies. De fet, en xinès, es fa una clara distinció entre el marxisme (马克思主义 *Makesi zhuyi*) i el leninisme (列宁主义 *Liening zhuyi*), i el maoisme (毛泽东思想 *Maozedong sixiang*). Els primers són grans construccions teòriques, *lilun* o *zhuyi*, en xinès. En canvi, el maoisme, és una aportació teòrica pràctica i per això ens hi referim com *sixiang* (Wang 2002: 36). El textos de Mao són fruit de les vivències i les experiències directes amb els camperols. Mao creia fermament en la importància de la ideologia, no només per l'èxit de la Revolució, sinó com a essència d'enaltiment personal.

“Mao did not use ideology as window dressing to brighten his practical action with a theoretical gloss; rather, he saw the development and propagation of ideology as central to the success of the movement he led. One of Mao's key sources of power, moreover, was his monopoly on determining what would constitute correct ideology for China” (Lieberthal 2004: 62)

Els textos de Mao van ser estudiats per pràcticament tothom quan ell era en vida i, moltes de les campanyes de rectificació de les que he parlat abans partien de l'estudi a consciència del pensament de Mao. Això es veu molt clarament durant la Revolució

¹⁷ Wang explica que l'any 1920, poc abans d'unir-se al PCX, Mao només havia llegit una de les obres de Karl Marx, *Manifest Comunista* (2002: 41).

¹⁸ Alguns dels textos de Mao han estat compilats en els cinc volums de les *Obras Escogidas de Mao Tse-tung*. Els fragments que aquí presento són els de l'edició feta per 'Ediciones en lenguas extranjeras de Peking'.

Cultural, temps durant el qual es fa molt famós el Petit Llibre Roig: el compendi de citacions de Mao, de lectura obligatòria durant els anys seixanta. Però la seva obra és molt més extensa, repartida ara en diversos volums, que van des dels anys com a estudiant dels clàssics xinesos, fins a pràcticament abans de la seva mort. Aquí només presento alguns dels conceptes i temes més importants: el paper dels camperols en la revolució, la ‘línia de masses’, el populisme, el voluntarisme, la ‘teoria de les contradiccions’, la ‘revolució permanent’ i la ‘lluita de classes’.

La primera qüestió important del pensament de Mao és el paper que creu que han de tenir **els camperols en la revolució**. Han de ser, diu, la força principal de la revolució, la qual cosa dista considerablement de la idea que Marx tenia d’una revolta feta des de les fàbriques i per part del proletariat.¹⁹ En una Xina eminentment rural, com ja he explicat anteriorment, Mao no veu factible una revolució que no sigui camperola. La defensa més clara de la revolució camperola la fa Mao en un text de 1927, quan torna de Hunan i escriu un informe sobre la situació dels camperols a la província.

“Dentro de poco, centenares de millones de campesinos en las provincias del centro, el Sur y el Norte de China se levantarán como una tempestad, un huracán, con una fuerza tan impetuosa y violenta que nada, por poderoso que sea, los podrá contener. Romperán todas las trabas y se lanzarán por el camino de la liberación. Sepultarán a todos los imperialistas, caudillos militares, funcionarios corruptos, déspotas locales y *shenshi* malvados. Todos los partidos y camaradas revolucionarios serán sometidos a prueba ante los campesinos y tendrán que decidir a qué lado colocarse.” (Mao 1968: 20)

“很短的时间内，将有几万万农民从中国中部、南部和北部各省起来，其势如暴风骤雨，迅猛异常，无论什么大的力量都将压抑不住。他们将冲决一切束缚他们的罗网，朝着解放的路上迅跑。一切帝国主义、军阀、贪官污吏、土豪劣绅，都将被他们葬入坟墓。一切革命的党派、革命的同志，都将在他们面前受他们的检验而决定取舍。”²⁰

En el text Mao intenta contrarestar l’argument que, a vegades havia formulat Marx, sobre el poc esperit revolucionari dels camperols i la manca de cohesió interna (la poca consciència de classe). Dues qüestions que dificultarien el procés revolucionari al camp. Per a Marx, els camperols podrien ser una força secundària, aliats en la revolució proletària, però no el motor principal. Amb l’informe sobre Hunan, Mao mira també de convèncer els integrants del PCX més pròxims a l’òrbita soviètica, que creien poc viable una revolució que partís des dels camperols. Com ja hem vist, però, és precisament a través de la mobilització activa del camp, i de la constitució d’un moviment de camperols guerrillers que Mao aconsegueix la victòria davant dels nacionalistes. I, un cop ja fundada la RPX, Mao segueix insistint en el paper dels camperols com a motor

¹⁹ Mao no està tant allunyat, però, de Lenin, que va reconèixer des d’un primer moment el paper que podien jugar els camperols en la revolució russa de 1905.

²⁰ Per a les versions en xinès dels textos de Mao, la font que he emprat és <http://www.marxists.org/chinese/maozedong/index.htm>

en el procés de canvi revolucionari. I això es veu, per exemple, en el Gran Salt Endavant de 1958 quan els camperols esdevenen l'expressió màxima de l'avantguarda revolucionària a través de les comunes populars.

La teoria de lideratge de Mao és coneguda com **la línia de masses** (群众路线 *qunzhong luxian*), que Mao comença a desenvolupar—i a posar en pràctica—durant els anys del Soviet de Jiangxi. L'eix central d'aquesta teoria és que en l'exercici del poder els integrants del PCX han d'actuar pensant que les seves accions sempre han d'anar “Des de les masses, fins a les masses” (从群众中来, 到群众中去).

“Esto significa recoger las ideas (dispersas y no sistemáticas) de las masas y sintetizarlas (transformarlas, mediante el estudio, en ideas sintetizadas y sistematizadas) para luego llevarlas a las masas, difundirlas y explicarlas, de modo que las masas las hagan suyas, perseveren en ellas y las traduzcan en acción, y comprobar en la acción de las masas la justeza de esas ideas. Luego, hay que volver a recoger y sintetizar las ideas de las masas y a llevarlas a las masas para que perseveren en ellas, y así indefinidamente, de modo que las ideas se tornan cada vez más justas, más vivas y más ricas de contenido.” (Mao 1972: 119)

“这就是说，将群众的意见（分散的无系统的意见）集中起来（经过研究，化为集中的系统的意见），又到群众中去作宣传解释，化为群众的意见，使群众坚持下去，见之于行动，并在群众行动中考验这些意见是否正确。然后再从群众中集中起来，再到群众中坚持下去。如此无限循环，一次比一次地更正确、更生动、更丰富。这就是马克思主义的认识论。”

Lieberthal (2004: 64) creu que la idea central de la teoria és que els líders havien d'estar en contacte permanent amb les masses per conèixer en tot moment les voluntats i preocupacions fonamentals. Des de les bases, els líders locals traslladarien les seves inquietuds cap a posicions més altes de l'escala jeràrquica i, els líders del país, prendrien decisions en funció d'aquesta informació. Un cop preses les decisions, aquestes s'haurien d'executar amb la participació de la gent per a guanyar-ne el suport. En altres paraules, Mao considerava que les polítiques del PCX només serien bones si les idees que hi havia darrera la formulació d'una política havien vingut des de les masses (els camperols i els treballadors) i només si s'havien tingut en consideració els interessos i els desitjos de la població Wang (2002: 43). Estem, per tany, davant d'un mètode de lideratge que emfasitza que aquells amb autoritat—en la terminologia comunista els ‘quadres del partit’ (干部 *ganbu*)—han de mantenir sempre contacten amb aquelles persones a qui estan liderant. I això va, des dels caps de les unitats de treballs o de producció, fins al propi Mao. En aquest sistema de lideratge no es dona llibertat absoluta a les masses, tot el poder no resideix en el poble, sinó que es demana als quadres del partit que exerceixen l'autoritat i a les masses que acatin les ordres (Joshep 2010: 140).

Amb els principis de la línia de masses, Mao volia trencar qualsevol tendència cap a l'aburgesament dels quadres del partit i la burocratització del PCX. Per això proposava

un sistema que passés per tenir un lideratge dinàmic i una societat activa i implicada. Mao, diu Lieberthal (2004: 64) detestava la idea confuciana de què els governants tenien 'virtut' i que gràcies al coneixement dels clàssics podien manar el futur del poble. Això havia creat una població passiva i uns líders desconfiats de la població, temorosos que hi pogués haver en qualsevol moment una revolució per fer-los caure. D'aquí que Mao enviés els buròcrates al camp, per acostar-se al poble, per aprendre del poble, però també per ensenyar-los. En els moments en què Mao més va desconfiar de la burocràcia, la línia de masses va expressar-se més clarament.

La línia de masses mirava de solucionar, en línies molt generals, dos problemes que havien arrossegat els règims dictatorials: la pèrdua de contacte dels líders amb la població i la creació d'una certa apatia entre el poble, quan tendia a pensar que no tindria capacitat d'influir sobre els líders. La preocupació recurrent de Mao per involucrar les masses, fa que es lligui molt sovint maoisme i **populisme**. Mao fa crides recurrents a què el poble sigui representat en tota la presa de decisions i que les masses s'apleguin per lluitar plegades contra els abusos d'unes elits que copen el poder i pretenen mantenir l'*status quo*.²¹ El populisme, en general, pretén derrocar les institucions que han servit per perpetuar una minoria en el poder. Un exemple d'aquestes institucions és la burocràcia, a la qual Mao tenia especial mania. En aquesta fixació constant amb la virtut intrínseca del poble i la seva saviesa, hi ha una aparent contradicció amb allò que Lenin anomenava 'partit d'avantguarda'. Si bé Mao era profundament leninista, i acceptava que la revolució hauria d'estar comandada per un grup reduït—tot i que amb el suport dels camperols—en alguns aspectes entrava en tensió amb el leninisme, donant peu a versions autòctones de l'experiència revolucionària dels bolxevics.

“What is unique in Chinese revolutionary history is not the emergence of a Populist strain, but its appearance actually within the Marxist movement rather than before it or in opposition to it. And it is this historical coincidence that is responsible for much of what is unique about “Marxism-Leninism” in China. For however much Mao may share with Lenin, he does not fully share the most significant feature of Leninism—the intellectual assumptions on which the organization and role of the Leninist party are based. Nor does he share Lenin's “technocratic bias.” And Maoism explicitly rejects the bureaucratic and elitist tendencies which these aspects of Leninism foster.” (Meisner 1971: 33)

En el poble també resideix la idea del '**voluntarisme**' (唯意志主义). Mao donava moltíssima importància a la 'voluntat' (a la 'determinació') de la gent i creia que, si s'aconseguia mobilitzar-les correctament, les masses podrien superar qualsevol problema o entrebanc en el camí cap a la victòria del comunisme. Joseph (2010: 141) parla del voluntarisme com la creença que la voluntat humana pot arribar a ser decisiva en la consecució de grans èxits. Per tant, és la confiança absoluta que els factors

²¹ També els intel·lectuals (doctors, científics, enginyers, periodistes...) van ser el blanc, molt sovint, dels atacs de Mao, ja que simbolitzaven l'antítesi del voluntarisme i de l'esperit revolucionari de les masses.

subjectius (el compromís, la fe, la determinació, i la perseverança) són suficients per a poder superar les condicions *objectives* o obstacles que s'interposin en el camí. Aquestes idees s'han d'entendre dins d'un context teòric més ampli, el del materialisme o determinisme econòmic de Marx. Per al marxisme la propietat dels mitjans de producció és un factor determinant en el desenvolupament de l'estructura d'una societat. Per tant, si posem el marxisme i el maoisme un al costat de l'altre, hi ha una tendència de Mao a donar a la subjectivitat més valor—més capacitat de portar el canvi—que no li dóna a les condicions materials. I per a condensar, en un format pedagògic, la força motriu de la 'voluntat' Mao recorria sovint a una fàula xinesa, la de l'home que va arribar a moure muntanyes a través de la força de voluntat. És en un dels discursos on hi fa referència, "El viejo tonto que removió las montañas", de 1945, que trobem la següent afirmació:

"Hoy, sobre el pueblo chino pesan también dos grandes montañas, una se llama imperialismo y la otra, feudalismo. El Partido Comunista de China hace tiempo que decidió eliminarlas. Debemos perseverar en nuestra decisión y trabajar sin cesar; también conmovemos a Dios. Nuestro Dios no es otro que las masas populares de China. Si ellas se alzan y cavan junto con nosotros, ¿por qué no vamos a poder eliminar esas montañas?" (Mao 1972: 282)

"现在也有两座压在中国人民头上的大山，一座叫做帝国主义，一座叫做封建主义。中国共产党早就下了决心，要挖掉这两座山。我们一定要坚持下去，一定要不断地工作，我们也会感动上帝的。这个上帝不是别人，就是全中国的人民大众。全国人民大众一齐起来和我们一道挖这两座山，有什么挖不平呢？"

El voluntarisme és a més a més un principi per al treball col·lectiu i la mobilització de les masses a gran escala. Allò que cal entre les classes socials és la motivació suficient per a la consecució d'uns objectius. No hi ha possiblement millor exemple d'això que el Gran Salt Endavant, quan Mao va pensar que la Xina podia avançar econòmicament amb la voluntat i l'esforç de la gent.

"Todos los miembros del Partido deben [...] estar preparados para vencer sistemáticamente toda dificultad con una voluntad indomable. Las fuerzas reaccionarias tienen sus dificultades y nosotros, las nuestras. Pero las dificultades de las fuerzas reaccionarias son insuperables; porque son fuerzas moribundas, sin porvenir. Nuestras dificultades pueden ser vencidas, porque somos fuerzas nuevas y nacientes, con un brillante futuro." (Mao 1976: 126)

"全党同志都必须充分地估计到，并准备用百折不回的毅力，有计划地克服所有的困难。反动势力面前和我们面前都有困难。但是反动势力的困难是不可能克服的，因为他们是接近于死亡的没有前途的势力。我们的困难是能够克服的，因为我们是新兴的有光明前途的势力。"

El GSE i l'experimentació amb les comunes populars, representa el millor exemple de la convicció maoista de què l'aplicació de l'autosuficiència (自力更生 *zili gengsheng*)

havia de ser essencial en l'èxit de la revolució. Lieberthal explica que (2004: 76) Mao va començar a aplicar la idea de l'autosuficiència a partir de 1958, amb el GSE, un cop va trencar-se la cooperació amb la URSS i la Xina va patir les mancances de no tenir un proveïdor poderós com el règim soviètic. L'auto-abastiment no tenia, però, només una component en política exterior, sinó que es projectava també en l'àmbit domèstic. Això vol dir que, més enllà de la planificació centralitzada de l'economia, es promou que cada racó del país esdevingui autosuficient, independentment de la fertilitat o infertilitat de la terra. Aquesta capacitat d'abastir-se, lligava amb idees tals com les del voluntarisme. Hi havia, doncs, una component ideològica, però també una de pragmàtica i estratègica: en un eventual conflicte amb forces estrangeres, la Xina seria capaç de vèncer tot retraient-se cap al camp, i allà caldria la capacitat de poder abastir-se de forma independent.

La **teoria de les contradiccions** és un dels aspectes més complexos del pensament de Mao. És una de les seves grans aportacions, fruit de la influència de molts autors (Hegel, Marx) i, també, dels clàssics xinesos (ying/yang). Les contradiccions, diu Mao, són coses que estan connectades entre sí, però que, al mateix temps, són fonamentalment diferents una de l'altra (vida/mort; blanc/negre; roig/expert): es contradiuen. El món és un entramat complex de forces i tensions, algunes de les quals són més fortes que d'altres, i precisament a causa d'aquests desequilibris s'arriba a produir el canvi social, polític, cultural. Les contradiccions van molt lligades en el discurs de Mao a la lluita de classes. De fet, seguint allò que ja deia Marx, Mao pensava que les grans contradiccions de la història han estat a causa de l'opressió d'una classe social sobre una altra. Mao fa, però, una distinció entre 'contradiccions antagonistes' i 'contradiccions no antagonistes'.

Les contradiccions antagonistes representen la confrontació entre els 'nosaltres' i els 'enemics', per exemple entre els camperols més pobres i els terratinents, o entre revolucionaris i contrarevolucionaris. La única manera de fer front a aquestes contradiccions és a través de la lluita (斗争 *douzheng*) violenta, fins a derrota i eliminar els 'enemics'.

“Struggle (*douzheng*) consisted broadly of a politically motivated, direct act against another person in massive violation of social conventions. It often entailed bringing down someone who formerly had high prestige and authority. Struggle was not an impersonal administrative process; it was highly personal, direct, violent, and public.” (Lieberthal 2004: 68)

Les sessions de *douzheng* eren habitualment violentes. Podien tenir la forma de la violència dels alumnes contra els seus professors, o dels camperols contra els que havien estat els seus terratinents. La denúncia dels que no eren seguidors de la doctrina havia de ser inequívoca. Les dones s'havien de separar dels 'marits no revolucionaris' i els fills havien de denunciar i maltractar els pares que no eren seguidors de la revolució. Sovint la lluita anava acompanyada de grans campanyes de mobilització de les masses. En

trobem exemples durant la Revolució Cultural o els mesos posteriors al Moviment de les Cent Flors.

Les contradiccions no antagonistes, en canvi, són confrontacions entre ‘amics’ (enfrontaments entre el ‘poble’), és a dir, entre treballadors i camperols, quadres del partit i les masses. En un dels escrits més importants de Mao (1977), “Sobre el tratamiento correcto de las contradicciones en el seno del pueblo” hi trobem les quatre grans contradiccions de la Xina actual: entre la indústria pesada i l’agricultura; entre les autoritats centrals i les autoritats locals; entre l’àmbit urbà i el rural, i entre les minories nacionals i el xinesos Han. Aquestes contradiccions es podien arribar a resoldre a través del debat, l’estudi, la discussió o el ‘criticisme’. És a dir, a través de l’exposició pública de les crítiques i del foment de l’autocrítica. Les contradiccions no antagonistes, deia Mao, eren fins a un cert punt necessàries. Per exemple, dins del PCX aquestes contradiccions permetien avançar en la construcció del comunisme. No obstant, si no es treballava per solucionar-les, podrien acabar convertint-se en antagonistes.

De contradiccions i antagonisme, com he explicat, ja n’havien parlat d’altres autors abans de Mao. Lenin, per exemple, creia que els antagonismes lligats a la lluita de classes desapareixerien un cop hagués triomfat el comunisme. Mao, en canvi, va acabar defensar que les contradiccions podrien no desaparèixer mai i per això s’havia d’estar constantment vigilant per detectar l’essència de la contradicció. Mao veia doncs la política com una perpètua successió de lluites. Un element que convertia el seu pensament en ‘revolucionari’, ja que suposava la fi de la idea confuciana de l’harmonia com a força aglutinadora de la societat. De la teoria de les contradiccions, per tant, se’n deriva un altre aspecte clau, la **lluita permanent**. Al centre d’aquesta idea, explica Wang (2002: 47) hi ha la tesi que un cop establertes les bases per una nova realitat econòmica, tant els individus com les institucions corren el risc de prendre una deriva burgesa i això podria canviar el sentit de la revolució. Per això calia estar amatent a actuar.²²

“I stand for the theory of permanent revolution. [...] In making revolution one must strike while the iron is hot — one revolution must follow another, the revolution must continually advance. The Hunanese often say, ‘Straw sandals have no pattern — they shape themselves in the making.’”

“我主张不断革命论，[...] 革命就要趁热打铁，一个革命接着一个革命，革命要不断前进，中间不使冷场。湖南人常说：“草鞋无样，边打边像”。”

Què volia dir Mao amb la cita del seu Hunan natal? Joseph (2010: 148) interpreta que l’objectiu de la revolució era tant clar (construir el socialisme i arribar al comunisme), com ho és la funció de les sandàlies. Però les condicions de la revolució i la manera com s’ha de produir s’han d’adaptar a les circumstàncies del moment, de la mateixa manera que les sandàlies s’adapten a aquell qui les porta. En això consistia la lluita permanent, en mantenir sempre viu el foc de la revolució.

²² Per a una explicació més detallada sobre la revolució permanent en Mao, vegeu Schram (1971).

La principal lluita a la qual es refereix Mao és **la lluita de classes**. Mao transforma, progressivament, el concepte de classe que, lògicament, havia heretat del pensament de Marx. Lieberthal (2004: 74-75) explica que la Xina dels anys 1910-1920 era, possiblement, una de les societats on més difícil hagués estat aplicar l'anàlisi de classes que Marx proposava.²³ La descomposició del model feudal i l'absència d'experiències capitalistes feien, en aparença, de la Xina un cas apart. Els senyors de la guerra no encaixaven en el model marxista, i les primeres generacions urbanes, proto-proletàries, seguien molt aferrades a la terra on havien nascut. Malgrat la dificultat de fer una anàlisi de classes a la Xina, el marxisme-leninisme era molt atractiu perquè permetia 'explicar científicament' l'agressió imperialista euroamericana.²⁴ En un primer moment, Mao entenia l'estructura de classes, com Marx, lligada al mitjà de producció. En un assaig sobre el sistema de classes a la Xina el 1926, Mao diferencia, d'una banda la classe proletària (hi ha el semi-proletariat i el proletariat) i, de l'altra, la burgesia (els terratinents, la burgesia compradora, la mitjana burgesia, la petita burgesia). És categòric quan diu,

“nuestros enemigos todos aquellos que están confabulados con el imperialismo: los caudillos militares, los burócratas, la burguesía compradora, la clase de los grandes terratenientes y el sector reaccionario de la intelectualidad subordinado a todos ellos. El proletariado industrial es la fuerza dirigente de nuestra revolución. Nuestros amigos más cercanos son todo el semiproletariado y toda la pequeña burguesía. En cuanto a la vacilante burguesía media, su ala derecha puede ser nuestro enemigo, y su ala izquierda, nuestro amigo; pero debemos mantenernos constantemente en guardia y no permitirle que cree confusión en nuestro Frente.”
(Mao 1968: 18)

“可知一切勾结帝国主义的军阀、官僚、买办阶级、大地主阶级以及附属于他们的一部分反动知识界，是我们的敌人。工业无产阶级是我们革命的领导力量。一切半无产阶级、小资产阶级，是我们最接近的朋友。那动摇不定的中产阶级，其右翼可能是我们的敌人，其左翼可能是我们的朋友——但我们要时常提防他们，不要让他们扰乱了我们的阵线。”

Amb la supressió de la propietat privada l'any 1956, la qüestió de la identitat de classe passa a ser més confusa i, Mao, acaba posant-hi un remei força allunyat dels pilars del marxisme. L'adscripció a una classe o a una altra deixa d'estar vinculada al mitjà de producció, i passa a venir determinat per l'actitud política i la ideologia. Així apareixen, per exemple, els 'dretans' durant els anys posteriors al Moviment de les Cent Flors. La pertinença a una classe passa a ser gairebé hereditària i crea una massa de grups pàries, els 'antirevolucionaris', que marcarà diverses generacions. La divisió en classes, gairebé

²³ Young (1986) desenvolupa més les idees sobre la lluita de classes.

²⁴ Lieberthal assenyala també una altra qüestió important. El concepte 'proletariat' en xinès no té la connotació urbana i obrera que té el terme, per exemple, en català o anglès. En xinès, el proletariat és *wuchan jieji* 无产阶级, que vol dir 'la classe sense propietat'. Això explica l'aplicabilitat del terme, fins i tot, en una societat tant poc urbana i industrialitzada com la xinesa.

en castes, posava ben clarament a un costat els enemics i, a l'altra, els amics. Molts intel·lectuals, pagesos i comerciants van caure en desgràcia en aquesta catalogació.

d. Els anys post-reforma i les Xines de Deng, Jiang i Hu.

Després de la mort de Mao, i amb la memòria viva dels fets de la Revolució Cultural, es donen els primers passos cap a la reforma econòmica i, en certa manera, política. En aquest punt, el PCX veu evident la necessitat de reubicar el pensament de Mao. Wang (2002: 47) descriu un doble procés, iniciat l'any 1976, i que ha arribat, gairebé, fins a l'actualitat. En primer lloc es va intentar col·lectivitzar el pensament de Mao, és a dir, es va mirar de remarcar les contribucions que molts líders xinesos havien fet al maoisme, per restar-ne el personalisme que havia anat adquirint amb els anys. En aquest procés es va acceptar també la fallibilitat de Mao. Això vol dir que s'acceptava que Mao s'havia equivocat en algunes de les seves accions, però que això no invalidava el gruix del seu pensament. De la mateixa manera que s'havia d'evitar el seguiment dogmàtic del maoisme, també s'havia d'evitar el descrèdit absolut. En segon lloc, a partir dels anys setanta es van anar suavitzant les idees de lluita de classes i revolució permanent i la teoria de les contradiccions. El procés de refinament—d'actualització—de les idees del maoisme culmina amb la publicació d'un informe, l'any 1981, en què s'avalua el llegat de la Revolució Cultural i del pensament de Mao. Un text que marca, encara avui, l'aproximació oficial al llegat polític de Mao Zedong: els seus errors són evidents, però ningú no pot negar que, globalment, va aportar molt a la revolució.

“Comrade Mao Zedong was a great Marxist and a great proletarian revolutionary, strategist and theorist. It is true that he made gross mistakes during the “cultural revolution”, but, if we judge his activities as a whole, his contributions to the Chinese revolution far outweigh his mistakes.”

“毛泽东同志是伟大的马克思主义者，是伟大的无产阶级革命家、战略家和理论家。他虽然在“文化大革命”中犯了严重错误，但是就他的一生来看，他对中国革命的功绩远远大于他的过失。”²⁵

Avui en dia, la ideologia del PCX és el producte de múltiples influències. La més important, no es pot negar, segueix sent el maoisme, però a això hi hem de sumar-ne d'altres, com per exemple els principis fundacionals del republicanisme xinès (Sun Yat-sen i el Moviment del 4 de maig), les idees del marxisme-leninisme, i, a més a més, les aportacions teòriques de Deng Xiaoping, Jiang Zemin i Hu Jintao. En aquest últim apartat em referiré, exclusivament, a les aportacions dels líders de la segona (Deng), tercera (Jiang) i quarta (Hu) generacions. Abans, però, miraré de cloure un molt breu repàs històric.

²⁵ El text es va aprovar el 27 de juny 1981, durant la 6a sessió plenària de l'11è Comitè Central del PCX. Porta per títol “Resolució sobre algunes qüestions en la història del nostre Partit des de la fundació de la República Popular de la Xina”. Per a la versió en anglès, <http://www.marxists.org/subject/china/documents/cpc/history/01.htm>, i per a la versió xinesa, <http://cpc.people.com.cn/GB/64162/71380/71387/71588/4854598.html>

Partiré d'allà on en havíem aturat, l'any 1976, quan mor Mao Zedong i Hua Guofeng (华国锋) pren les regnes: exerceix simultàniament de president del PCX, de primer ministre de la RPX i de comandant en cap de les forces armades, des de la Comissió Militar Central. Durant els seus dos anys al capdavant del país, Hua deixa una influència passatgera sobre el sistema polític. S'oposa inicialment a la reinstauració política de Deng, que Mao havia designat com a possible successor, malgrat haver estat un dels líders purgats durant la Revolució Cultural. Després de dos convulsos anys en l'àmbit de la política interna, s'accepta, sota la pressió de l'exèrcit, que Deng esdevingui un dels homes forts del règim. Malgrat que Deng mai no va ocupar cap dels tres principals càrrecs dins de les estructures del PCX o de la RPX, la seva influència va ser molt superior a la de la resta d'homes forts del moment. Se sol triar el 1978 com a data en què comença realment a ser incontestable que el pes polític del país recau sobre Deng Xiaoping. Els anys del seu 'regnat', fins l'any 1992, estan marcats profundament pel reformisme econòmic i els canvis institucionals que contribueixen a una certa unitat de l'aparell del PCX. Es tracta d'uns canvis que no deixaran pràcticament cap racó ni de l'economia ni de la societat intactes. Però, al mateix temps, a partir de 1986, les tensions internes al partit i la tensió social—tot i que no frenen les reformes econòmiques—sí que gelen els possibles avenços cap a una reforma real del model polític.

Si hi ha unes dates claus en l'inici dels canvis que la Xina viu a partir de 1978, aquestes són les del **3a sessió plenària de l'11è Comitè Central**, celebrat el mes de desembre. Entre d'altres qüestions el Comitè Central fa una primera revisió del 'culte de Mao', posa en marxa reformes econòmiques tant a les ciutats com al camp, i inicia un procés descentralització. A més, dóna llum verda a un procés d'obertura accelerada cap a l'exterior, per trencar vint anys de reclusió. Centenars de joves van ser enviats a universitats europees, japoneses, nord-americanes i australianes. Hua Guofeng seguirà ocupant, fins el 1981, la presidència del PCX, però durant aquest temps ja no té el control del partit. La reubicació política de velles figures, com Chen Yun, Zhao Ziyang, Zhou Enlai o Hu Yaobang havia reequilibrat les forces a favor de Deng. Gairebé tant significatiu com 1978, és l'any 1982. Amb l'aprovació d'una nova Constitució de la RPX, es fa una reforma profunda de l'administració i de l'organització de l'àmbit rural. Es confirma l'abandonament de les comunes com a unitats bàsiques d'organització, i s'impulsa un sistema on cada llar és el centre. Tots aquests ràpids avenços en l'àmbit econòmic no es reflecteixen de la mateixa manera en la política. El cas més repetit és el del **Mur de la Democràcia** (西单民主墙), de 1978 i 1979. En els mesos previs a la 3a sessió plenària de l'11è Comitè Central van aparèixer a Pequín seguit d'escrits i poesies penjats a les parets. Eren escrits en pòsters i amb grans caràcters (大字报 *dazibao*), i criticaven, generalment, la lentitud de les reformes.

“Whenever the leaders create political “space”, China’s citizens take advantage of the opportunity to voice their opinions [...] By the late fall of 1978, posters written by workers appeared calling for more rapid reforms. A wall leading to the intersection of Chang’an and Xidan streets in the western part of the city center became a gathering place for dissidents. [...] Posters on Democracy Wall dealt

with many issues and conveyed increasingly fundamental critiques of the situation in China. Most called for further reforms. Initially many denounced Stalin as a way of indirectly criticizing Mao Zedong; some became bold enough to attack Mao Zedong directly.” (Lieberthal 2004: 136)

El moviment va ser tolerat i, de fet, incentivat per Deng fins que l'any 1979 els atacs van començar a dirigir-se contra el sistema en el seu conjunt, i no contra el lideratge de Mao. La fi del Mur de la Democràcia va arribar quan un treballador del zoo de Pequín, Wei Jingsheng, va penjar un text demanant la ‘Cinquena Modernització’, és a dir, la democràcia. La resposta va ser l'empresonament de Wei—acusat d'espionatge—i la supressió d'algunes de les ‘llibertats’ polítiques que fins aleshores es recollien a la Constitució. Deng no creia que la democràcia, entesa en el sentit euroamericà fos la solució. És en aquest punt que s'inclou als fonaments del partit la idea dels ‘quatre principis cardinals’, dels quals parlaré més endavant.

Durant la segona meitat dels anys vuitanta comencen a reaparèixer tensions, lligades a la frenada del desenvolupament econòmic (tant al camp com a les ciutats) i, molt especialment, a causa de les lluites dins del PCX sobre la possible implantació de certes reformes (sobretot econòmiques, però també polítiques). Entre la **tardor de 1986 i la primavera de 1989**, la divisió evident entre reformistes i no reformistes dins del PCX, i l'aparició de diversos moviments estudiantils van sacsejar la relativa tranquil·litat que s'havia instal·lat a la Xina després de la mort de Mao. Les primeres manifestacions d'estudiants, que reclamaven la recuperació de certes llibertats polítiques que havien estat suprimides després del Mur de la Democràcia, van començar a la província d'Anhui, el 1986, i es van estendre ràpidament cap a Xangai i Pequín. En poques setmanes van ser dissoltes. Els sectors més conservadors (els ‘esquerrans’) van aconseguir que el secretari general del PCX, Hu Yaobang (胡耀邦), un reformista, fos involucrat en les protestes i, de retruc, criticat per la seva gestió econòmica. Hu—que era el principal candidat a succeir a Deng—va ser substituït per Zhao Ziyang (赵紫阳), un altre reformista.

Les **protestes estudiantils de 1989**, que acabaran amb les morts a la plaça de Tian'anmen al mes de juny, tenen, no només un origen polític, sinó també econòmic. Des de la secretaria general, i amb el vistiplau de Deng, Zhao Ziyang va posar en marxa el 1988 una reforma dels preus dels béns de consum que va portar una gran pujada de preus. La situació de l'economia i una corrupció rampant—cada cop més visible—havia posat en tensió, per tant, camperols, treballadors de fàbriques, habitants de les grans ciutats, intel·lectuals... tots tenien motius, eventualment, per donar suport a les protestes dels estudiants. I així va ser. Davant la prohibició expressa de les protestes i la publicació al *Renmin Ribao* d'una editorial molt crítica amb els moviments estudiantils, una gran marxa va omplir el centre de Pequín el 27 d'abril de 1989. A les desenes de milers d'estudiants s'hi van sumar desenes de milers de pequinesos preparats per defensar el moviment. Els estudiants demanaven més llibertat de premsa i un increment de la participació política. Tot i que el moviment era dispers, amb moltes sensibilitats

diferents, la immensa majoria no tenien en ment una obertura política vers a un model democràtic liberal. Les seves reivindicacions eren molt més encaminades a corregir els greuges creats per la corrupció i els abusos de poder.

Sense perspectives d'una relaxació de les protestes, el 19 de maig es va decretar la llei marcial a pràcticament tota la capital. La magnitud de les protestes havia agafat 'per sorpresa' els líders del PCX. Un cop van tenir el problema a la taula van ser incapaços, durant setmanes, de trobar una solució consensuada. D'una banda hi havia qui defensava que s'havia d'aturar les manifestacions pel dret, si calia, per la força. Per contra, Zhao Ziyang defensava, en un primer moment, el diàleg (limitat). Finalment, els conservadors van imposar-se en l'equilibri de poders dins del PCX, Zhao va ser apartat del càrrec i es va obrir el camí per què, la nit del **3 al 4 de juny de 1989** l'EPA entrés al centre Pequín, als voltants de la plaça de Tian'anmen, i suprimís qualsevol romanent de protesta. El nombre de morts durant la violenta actuació de l'exèrcit és una gran incògnita.²⁶

Vint dies més tard, el 24 de juny de 1989, el fins aleshores líder del partit a Xangai, Jiang Zemin, es converteix en nou secretari general del PCX en substitució del defenestrat Zhao Ziyang. Jiang passa a ser l'aspirant número u a succeir Deng. Els anys immediatament posteriors als fets de Tian'anmen porten un viratge conservador a la Xina. Els responsables civils i militars de la repressió passen a ocupar els primers llocs de l'escena política. I, evidentment, es congela qualsevol debat sobre una possible reforma política. L'atenció passa a ser la revitalització de l'economia i, per això, calia reubicar ideològicament el partit.

“Ever since the events of 1989, the Chinese public had been told that the greatest threat to socialism in China came for ‘bourgeois liberals’, termed ‘rightists’. As far as the party veterans were concerned, these people were responsible for the unrest that had broken out in 1989. [...] Now Deng told his party that it was the ‘leftists’, who opposed further reform, who presented the greatest problem for China. [...] Deng turned his fire on those who argued that economic reform must inevitably lead to capitalism.” (Saich 2011: 87)

La mort de Deng el 1997, a diferència de la mort de Mao no obra una ferida en el sí del PCX. Jiang Zemin havia aconseguit anar fent-se fort i aglutinant el suports necessaris per liderar una transició en el lideratge tranquil·la i pacífica. La dècada al poder de Jiang i la del seu successor, Hu Jintao, suposen el període de temps de màxima continuïtat política i ideològica en la Xina contemporània. La preocupació per l'economia, la institucionalització del poder del PCX i les tímides reformes en l'àmbit social marquen la realitat política xinesa de finals del segle XX i principis del XIX. D'aquí que el discurs polític de Hu i Jiang, a diferència del de Deng o Mao, vagi molt més encaminat

²⁶ El govern va xifrar les víctimes en 300. Els dissidents parlen de milers (Dreyer 2009: 131). Lieberthal (2004: 145) precisa, 331 segons les autoritats, i entre 900 i 3000 entre els observadors estrangers.

a la legitimació de les reformes, que no pas a tensions ideològiques (Xing 2009). D'això en parlaré, d'ara, fins al final d'aquest tema.

Quan s'examina la figura de Mao Zedong i les seves aportacions teòriques, molt sovint se'l presenta com un idealista, capficat en construccions teòriques i, en algunes ocasions, allunyat de la realitat. Una imatge que queda potenciada si se'l posa al costat de Deng Xiaoping, de qui sempre se'n destaca el pragmatisme. Possiblement cap de les dues visions sigui correcte, Mao era tot un pragmàtic i Deng, un gran coneixedor de la teoria marxista.²⁷ No obstant, la distinció entre el líder de la primera generació de dirigents xinesos i el que encapçala la segona, sí que ens diu quelcom del canvi que viu l'estructura ideològica a la Xina un cop Deng es fa amb el poder. Després de la seva mort, les aportacions teòriques del 'Petit Timoner'—com a vegades se'l coneix—es posen a la mateixa alçada que les de Mao, inscrites en els textos fundacionals del PCX. Aquí m'interessaré per dues de les seves aportacions, el 'socialisme amb característiques xineses' i els 'quatre principis cardinals'. Les aportacions ideològiques de Deng Xiaoping es coneixen, en conjunt, com la '**teoria de Deng Xiaoping**' (邓小平理论 *Dengxiaoping lilun*).

La majoria d'elements del pensament de Deng, s'agrupen sota l'etiqueta '**construir el socialisme amb característiques xineses**' (建设有中国特色社会主义 *jianshe you zhongguo tese shehuizhuyi*). Per entendre el concepte—aparentment senzill—és important tenir present, abans de res, el diagnòstic que Deng feia de la història recent de la RPX. Reconeixia que Mao havia aconseguit, amb molt d'èxit, fer una revolució marxista-leninista a la Xina, però discrepava del camí que havia pres el país als anys cinquanta. Més amunt he explicat que en els primers anys de la RPX hi va haver una convivència d'elements del capitalisme i del socialisme. Es creia que calia construir un país fort fins arribar a poder emprendre el procés de transició cap al comunisme. Bé, doncs, en aquest punt de la història és on se situa Deng quan comença el procés de reformes: a principis dels anys cinquanta, abans de las 'successió d'errors' comesos per Mao. Això vol dir que entén que la Xina de 1976—malgrat han passat dues dècades des de l'inici de la revolució—està encara en la 'fase inicial del socialisme' (Chang 1996: 383). Deng, per tant, fa servir a un principi central del pensament de Marx: l'arribada del comunisme no serà immediat, sinó que caldrà passar per tot un procés gradual i la Xina de 1976—com la Xina de 1950—està en una fase molt primària d'aquest procés.²⁸

A partir de l'acceptació que la RPX està en una 'fase inicial' del socialisme és possible justificar que hi torni a haver coexistència, durant un període de temps indeterminat, d'elements propis del socialisme amb algunes característiques del capitalisme. L'objectiu ha de ser permetre el desenvolupament total de les forces productives a la Xina per aconseguir el progrés econòmic. Si no es posar l'atenció en el

²⁷ Deng havia estudiat el Marxisme durant els anys que va ser estudiant a França i també a la URSS.

²⁸ És important tenir sempre present la idea de la 'fase inicial' del socialisme, ja que és un concepte recurrent en la retòrica del PCX, fins i tot, avui en dia.

desenvolupament econòmic, pensava Deng, no s'arribaria mai a fer la transició cap al comunisme.

“One of our shortcomings after the founding of the People's Republic was that we didn't pay enough attention to developing the productive forces. Socialism means eliminating poverty. Pauperism is not socialism, still less communism.” (Deng 1994)

“如果说我们建国以后有缺点，那就是对发展生产力方面有某种忽略。社会主义要消灭贫穷。贫穷不是社会主义，更不是共产主义。”²⁹

Les característiques xineses a les quals fa referència Deng no són, per tant, culturals, sinó fruit del discórrer històric de la Xina. Els errors del passat han condicionat la situació del present i requereixen que en el camí cap al triomf del socialisme, la Xina prengui un camí particular. La idea de Deng serveix, al mateix temps, per què el PCX disposi d'una justificació teòrica (una racionalització) dels processos de canvi dels anys setanta i vuitanta i que, en aparença, resulten contradictoris amb l'ortodòxia marxista-leninista. Com ja coneixem, a partir de 1978 s'introdueixen reformes encaminades a la creació d'una economia de mercat a la Xina, amb petits experiments amb la propietat privada, i amb l'obertura a inversors estrangers. És el que es coneix com les 'quatre modernitzacions' (四个现代化 *sige xiandaihua*): en l'agricultura, la indústria, la defensa nacional i la ciència i tecnologia. Per digerir tots aquests canvis, calia una construcció teòrica, i això és precisament el que aporta Deng amb la idea del 'socialisme amb característiques xineses'.³⁰

“Some people ask why we chose socialism. We answer that we had to, because capitalism would get China nowhere. If we had taken the capitalist road, we could not have put an end to the chaos in the country or done away with poverty and backwardness. That is why we have repeatedly declared that we shall adhere to Marxism and keep to the socialist road. But by Marxism we mean Marxism that is integrated with Chinese conditions, and by socialism we mean a socialism that is tailored to Chinese conditions and has a specifically Chinese character.” (Deng 1994)

“人们说，你们搞什么社会主义！我们说，中国搞资本主义不行，必须搞社会主义。我们要解决吃饭问题、就业问题，要解决中国的统一问题。所以，我们多次重申，要坚持马克思主义，坚持走社会主义道路。但是，马克思主义必须是同中国的实际相结合的马克思主义，社会主义必须是切合中国实际的有中国特色的社会主义。”³¹

²⁹ Per al text en xinès, http://news.xinhuanet.com/ziliao/2005-02/07/content_2558123.htm.

³⁰ Deng feia força temps que advocava per una flexibilització de la rigidesa de l'estructura econòmica. L'any 1962, havia pronunciat una de les seves frases més cèlebres, “És igual si el gat és blanc o negre, sempre que cací ratolins serà un bon gat.” (不管黑猫白猫，捉到老鼠就是好猫). Per idees com aquesta va ser perseguit durant la Revolució Cultural.

³¹ *Ibid.* 26

Deng no creia, en cap cas, que la Xina arribaria mai a convertir-se en un país capitalista, malgrat adoptar molts dels elements de l'economia de mercat (que a la Xina és una 'economia de mercat socialista').

La principal preocupació de Deng, com hem vist, era econòmica: la Xina necessitava desenvolupar les forces productives per millorar les condicions dels seus habitants i recuperar els anys perduts. A més, però, Deng també va deixar una important petja en l'àmbit de la política, '**els quatre principis cardinals**' (四项基本原则 *sixiang jiben yuanze*), enunciat el 1979, i que haurien de regir el camí de la Xina cap a la modernització: (1) salvaguardar el camí socialista; (2) salvaguardar la dictadura del proletariat; (3) salvaguardar el lideratge del Partit Comunista de la Xina, i (4) salvaguardar el marxisme-leninisme i el pensament de Mao Zedong. Cap d'aquests quatre punts claus podia ser posat en dubte per cap integrant del partit, perquè qui ho fes, estaria impedit el camí de progrés. No poder posar en dubte els quatre principis cardinals suposa no poder posar en dubte el sistema polític de la Xina, que Deng imaginava com una democràcia socialista. També suposa la centralitat política del PCX i la garantia de què, malgrat els canvis i les reformes, el camí de la RPX és cap al socialisme. Per últim, amb la inclusió del pensament de Mao en el llistat, Deng garantia una continuïtat ideològica amb Mao, que encara avui en dia es manté.

De la mateixa manera que en la transició ideològica del maoisme al *denguisme* hi ha sempre elements que se solapen, el pas de Deng a Jiang Zemin—el líder de la tercera generació—és similar. Deng construeix la seva teoria política i econòmica basant-se en molts conceptes que va deixar Mao. Jiang fa el mateix, i aixeca els seus principis teòrics al voltant de la idea del 'socialisme amb característiques xineses'. El concepte central del pensament de Jiang és la '**teoria de les tres representacions**' (三个代表 *sange daibiao*) que apareix formulat, per primera vegada, l'any 2000, durant una visita a la província de Guangdong. Aleshores, Jiang va assegurar que el PCX havia de representar, en tot moment, el desenvolupament de les forces de producció avançades a la Xina, l'orientació avançada de la cultura xinesa i l'interès compartit de la immensa majoria de xinesos. Aquestes mateixes paraules les torna a pronunciar, l'any 2002, en l'informe que presenta durant el 16è Congrés Nacional del PCX:

“Nuestro Partido debe representar siempre lo que se exige para el desarrollo de las fuerzas productivas avanzadas de China, el rumbo por el que ha de marchar su cultura avanzada, así como los intereses fundamentales de sus masas populares más amplias. Se trata de una exigencia inexorable para la adhesión al socialismo y el desarrollo del mismo, y de una conclusión lógica a que nuestro Partido ha llegado a través de su ardua exploración y gran práctica.” (Jiang 2002)

“我们党必须始终代表中国先进生产力的发展要求，代表中国先进文化的前进方向，代表中国最广大人民的根本利益。这是坚持和发展社会主义的必然要求，是我们党艰辛探索和伟大实践的必然结论。”³²

³² Per al text en xinès, http://news.xinhuanet.com/ziliao/2002-11/17/content_693542.htm.

Amagat entre la retòrica discursiva pròpia dels líders xinesos, hi ha, d'una banda, la importància que Jiang segueix donant al desenvolupament de l'economia, com havia fet Deng. Però, molt més important encara, és el reconeixement que fa Jiang que el PCX ha de deixar de ser un partit exclusivament pensat per a la defensa dels 'obriers i camperols' i que s'ha d'obrir als nous estrats dins de la societat que han sorgit durant els anys de reformes. Això inclou,

“Los estratos sociales surgidos en medio del cambio social, tales como los fundadores y técnicos de las empresas científico-tecnológicas de propiedad extraoficial, los administrativos y técnicos contratados por las empresas de capital foráneo, los propietarios autónomos, los empresarios privados, las personas empleadas en las organizaciones intermediarias y los profesionales independientes, son todos constructores de la causa del socialismo con peculiaridades chinas.” (Jiang 2002)

“在社会变革中出现的民营科技企业的创业人员和技术人员、受聘于外资企业的管理技术人员、个体户、私营企业主、中介组织的从业人员、自由职业人员等社会阶层，都是中国特色社会主义事业的建设者。”³³

L'objectiu es reconèixer el paper que tenen certs grups socials dins de la nova societat xinesa i, especialment, destacar el paper capdavanter que molts d'ells han tingut en el desenvolupament econòmic. A través de la teoria de les tres representacions, Jiang arriba a poder justificar que, a partir de l'any 2002, s'accepti com a militants del PCX, empresaris, autònoms i emprenedors que, fins aleshores, no tenien cabuda en un partit que els considerava una classe social opressora.

“The main criteria to admit a person into the Party are whether he or she works wholeheartedly for the implementation of the Party's line and program and meets the requirements for the Party membership. The basic components and backbone of the Party are those from workers, farmers, intellectuals, servicemen and cadres. At the same time, it is also necessary to accept those outstanding elements from other sectors of the society who have subscribed to the Party's program and Constitution, worked for the Party's line and program wholeheartedly, and proved to meet the requirements for the Party membership through a long period of tests.” (Jiang 2001)

“能否自觉地为实现党的路线和纲领而奋斗，是否符合党员条件，是吸收新党员的主要标准。来自工人、农民、知识分子、军人、干部的党员是党的队伍最基本的组成部分和骨干力量，同时也应该把承认党的纲领和章程、自觉为党的路线和纲领而奋斗、经过长期考验、符合党员条件的社会其他方面的优秀分子吸收到党内来。”³⁴

³³ Íbid. 29

³⁴ Per al text en xinès, <http://www.china.com.cn/chinese/2001/Jul/42177.htm>.

A través de la teoria de les ‘tres representacions’, i la referència expressa a què el partit ha de representar en tot moment les forces de producció més avançades (per tant, els qui més s’han enriquit), Jiang donava justificació teòrica a la voluntat d’incorporar ‘capitalistes’ dins del PCX.

L’últim dirigent xinès a qui faré referència és Hu Jintao, el cap visible de quarta generació de dirigents xinesos. Malgrat que per jerarquia dins del PCX, correspon a Hu ocupar la centralitat (endur-se el protagonisme) en l’elaboració del concepte de ‘**desenvolupament científic**’ (科学发展观 *kexue fazhan guan*), hi ha molt d’atribuïble a Wen Jiabao, el número dos del PCX i primer ministre durant els dos mandats presidencials de Hu.³⁵ Tot i que durant el mandat de Hu i Wen, hi ha hagut un grapat de conceptes importants (‘desenvolupament pacífic’, ‘societat harmoniosa’...), aquell que ha quedat gravat en els textos fundacionals del PCX, al costat de les idees de Mao, Deng i Jiang, és el concepte de desenvolupament científic. En aquest cas, la idea s’escampa més enllà de la política o l’economia i entra en qüestions socials. La imatge que de Hu i Wen s’ha volgut construir és la de dos líders amb voluntat d’acostar-se, tant com els és possible al poble. D’aquí que es parli d’un retorn del populisme durant el seu mandat. No és res similar al populisme de Mao, en aquest cas és un intent de promoure polítiques ‘socials’ i, així mirar de corregir les desigualtats socioeconòmiques generades durant el desenvolupament ferotge de l’economia xinesa. Això vol dir, que s’han fet polítiques destinades a corregir la disparitat d’ingressos, les desigualtats entre el camp i la ciutat, la desocupació, la degradació mediambiental, la manca d’unes mínimes cobertures socials... Aquestes polítiques—moltes de les quals no han donat excessius fruits—són part integral del desenvolupament científic.

“La concepción científica del desarrollo tiene su primera acepción esencial en el desarrollo, su núcleo en la consideración del ser humano como lo primordial, su exigencia básica en la integralidad, la coordinación y la sostenibilidad, y su método fundamental en la actuación con una visión de conjunto.” (Hu 2007)

“科学发展观，第一要义是发展，核心是以人为本，基本要求是全面协调可持续，根本方法是统筹兼顾。”³⁶

En l’aplicació del concepte, Hu diu que cal tenir en compte quatre principis fonamentals. En primer lloc tenim que la prioritat ha de ser, sempre, el desenvolupament econòmic, seguint pel camí de l’economia de mercat socialista, i tendint a reduir les enormes diferències entre el camp i la ciutat. Hu menciona el concepte de desenvolupament científic, per primera vegada, en viatges a Jiangxi i Hunan, dues províncies força menys desenvolupades que les grans ciutats costaneres. A més, cal tenir present, el passat de Hu com a líder de regions interiors (Tibet i Guizhou). En segon lloc es destaca la centralitat de les persones en el procés de desenvolupament, tot mirant d’acabar amb les grans desigualtats de renda entre els més pobres i els més rics. En tercer lloc hi ha la

³⁵ Per a una discussió més en profunditat del concepte, Fewsmith (2004).

³⁶ Per a la versió en xinès, http://news.xinhuanet.com/newscenter/2007-10/24/content_6938568.htm.

constatació que el desenvolupament no es pot fer d'esquenes al medi ambient, i per això cal fer ús extensiu de les eines científiques i tecnològiques existents. Ha de ser, doncs, un desenvolupament sostenible. I, per últim, el desenvolupament científic és el que es fa forma conjunta i coordinada.

Quan el model de desenvolupament científic, és ben executat, contribueix al mateix temps a la creació d'una societat harmoniosa, que té com a principis centrals la igualtat i la justícia social.

“Para aplicar a fondo la concepción científica del desarrollo, se nos exige edificar con dinamismo una sociedad socialista armoniosa. La armonía social es un atributo esencial del socialismo con peculiaridades chinas. El desarrollo a modo científico se identifica intrínsecamente con la armonía social. De no haber el primero, no habrá la segunda, y sin ésta será también difícil lograr aquél.” (Hu 2007)

“深入贯彻落实科学发展观，要求我们积极构建社会主义和谐社会。社会和谐是中国特色社会主义的本质属性。科学发展和社会和谐是内在统一的。没有科学发展就没有社会和谐，没有社会和谐也难以实现科学发展。”³⁷

---

³⁷ Íbid. 32

Bibliografia

- Bixu Qizhi Xianmingde Fandui Dongluan [És necessari prendre una posició clara davant dels disturbis]. (1989, Abril 26). *Renmin Ribao*, p. 1.
- Cabestan, J.-P. (1994). *Le Système politique de la Chine populaire*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Chang, M. H. (1996). The thought of Deng Xiaoping. *Communist and Post-Communist Studies*, 29(4), 377–394.
- Deng, X. (1994). Build socialism with Chinese characteristics. In *Selected Works of Deng Xiaoping* (Vol. 3). Beijing: Foreign Languages Press.
- Dreyer, J. T. (2009). *China's political system : modernization and tradition*. New York: Longman.
- Fewsmith, J. (2004). Promoting the Scientific Development Concept. *China Leadership Monitor*, (11). Disponible a http://media.hoover.org/sites/default/files/documents/clm11_jf.pdf
- Hu, J. (2007). *Mantener en alto la gran bandera del socialismo con peculiaridades chinas en una lucha por conquistar nuevas victorias en la edificación integral de la sociedad modestamente acomodada*. Beijing: Partido Comunista de China. Disponible a <http://spanish.peopledaily.com.cn/32001/206244/206251/8001154.html>
- Jiang, Z. (2001, July 1). *Ji Jiang Zemin's Speech at the Meeting Celebrating the 80th Anniversary of the Founding of the Communist Party of China*. Beijing. Disponible a <http://www.china.org.cn/e-speech/a.htm>
- Jiang, Z. (2002). *Construir en todos los sentidos una sociedad modestamente acomodada y abrir nuevas perspectivas para la causa del socialismo con peculiaridades chinas*. Beijing: Partido Comunista de China. Disponible a <http://spanish.china.org.cn/spanish/50593.htm>
- Joseph, W. A. (2010). Ideology and Chinese Politics. In W. A. Joseph (ed.), *Politics in China : an introduction* (pp. 129–164). Oxford; New York: Oxford University Press.
- Lenin, V. I. (1975). *¿Qué hacer?* Madrid: Akal.
- Lieberthal, K. (2004). *Governing China : from revolution through reform*. New York: W. W. Norton.
- Mao, Z. (1968a). Informe sobre una investigación del movimiento campesino en Junan. In *Obras Escogidas De Mao Tse-tung* (Vol. 1, pp. 19–59). Beijing: Ediciones en Lenguas Extranjeras.
- Mao, Z. (1968b). Sobre la Nueva Democracia. In *Obras Escogidas De Mao Tse-tung* (Vol. 2, pp. 353–400). Beijing: Ediciones en Lenguas Extranjeras.
- Mao, Z. (1972a). Algunas cuestiones sobre los métodos de dirección. In *Obras Escogidas De Mao Tse-tung* (Vol. 3, pp. 117–122). Beijing: Ediciones en Lenguas Extranjeras.
- Mao, Z. (1972b). El viejo tonto que removió las montañas. In *Obras Escogidas De Mao Tse-tung* (Vol. 3, pp. 281–284). Beijing: Ediciones en Lenguas Extranjeras.

- Mao, Z. (1976). Saludemos el nuevo ascenso de la Revolución china. In *Obras Escogidas De Mao Tse-tung* (Vol. 4, pp. 119–128). Beijing: Ediciones en Lenguas Extranjeras.
- Mao, Z. (1977). Sobre el tratamiento correcto de las contradicciones en el seno del pueblo. In *Obras Escogidas De Mao Tse-tung* (Vol. 5, pp. 419–458). Beijing: Ediciones en Lenguas Extranjeras.
- Marx, K., & Engels, F. (1997). *Manifest comunista*. (G. Battestini, Trans.). Barcelona: LUB.
- Meisner, M. (1971). Leninism and Maoism: Some Populist Perspectives on Marxism-Leninism in China. *The China Quarterly*, (45), 2–36.
- Saich, T. (2011). China's Changing Road to Development: Political History, 1949-78. In *Governance and politics of China* (pp. 34–53). Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Said, E. W. (1979). *Orientalism*. New York: Vintage Books.
- Schoppa, R. K. (2010). From Empire to People's Republic. In W. A. Joseph (ed.), *Politics in China : an introduction* (pp. 37–60). Oxford; New York: Oxford University Press.
- Schram, S. R. (1971). Mao Tse-tung and the Theory of the Permanent Revolution, 1958-69. *The China Quarterly*, (46), 221–244.
- Walder, A. G. (1977). Marxism, Maoism, and Social Change: A Reexamination of the "Voluntarism" in Mao's Strategy and Thought. *Modern China*, 3(2), 125–160.
- Wang, J. C. F. (2002). The Origin and Rise of the Chinese Communist Movement: From Military Communism to Dengs' Reforms. In *Contemporary Chinese politics : an introduction* (pp. 15–36). Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
- Xing, G. (2009). Hu Jintao's Political Thinking and Legitimacy Building: A Post-Marxist Perspective. *Asian Affairs: An American Review*, 36(4), 213–226.
- Young, G. (1986). Mao Zedong and the Class Struggle in Socialist Society. *The Australian Journal of Chinese Affairs*, (16), 41–80.